

CİHANNÄME

"Bir cihan mefkûresi"

www.cihannuma.org

SAYI 3

2023

Bir hastane... Bir anne... Bir çocuk

GÜNEY ASYA
EKONOMİSİ

ARAP DÜNYASI
TÜRKİYE İLİŞKİLERİ

UZAY YARIŞINDA
TÜRKİYE

GELENEKLER
YENİLİKLER

BİR
CİHANNUMA
YAYINIDIR

CIHANNÄME

"Bir cihan mefkûresi"

SUNUŞ

Her kelam, selam ile başlarsa güzel, her selam ise muhabbetle... Selam ve muhabbetle kıymetli okuyucularımız... Bir cihan mefkuresi diyerek başladığımız Cihannâme'nin dördüncü sayısını sizlerle buluşturduk, hamdolsun. Bu sayımızda da sizlere fayda sağlayacak ve ilginizi çekecek bir içerik hazırlamaya çalıştık.

Sözlerime Filistin'de yaşanan mezalimi Rabbime şikayet ederek başlıyorum. Geçtiğimiz sayıda insanlığı tarif etmiş, "bir değerler manzumesidir" demiştik. "İnsana hizmet eden ve yaşamın anlam bulduğu, yaşatmanın anlam kazandığı ortak bir dildir" demiştik. Filistin'de yaşanan mezalime bakınca, değerlerini yitirmiş, ahlaki tüm benliğini bir kenara koymuş, insanlıktan ve insanlığından uzaklaşmış bir terör devletine tanıklık ediyoruz. Adını İsrail koyan bu örgütsel yapı, yeryüzünün utanç abidesi oldu artık. Böyle bir dönemde yanan, çatlayan şu yüreklerimize tercüman olsun diye ne yazılır, ne söylenir bilemiyorum.

Türkiye'nin Arap halklarıyla tarihî, kültürel ve sosyal yakınlığı gündemden düşmeyen ilişkiler ve bu ilişkilerin etkilediği geleceği inşa eden adımlar son zamanlarda çok daha fazla takip edilir oldu. Sayımızda bu konuyla alakalı dopdolu bir röportajı sizlerle buluşturuyoruz. Ahmet Yüksel Şimşek ile yaptığım söyleşiyi keyifle okuyacağınızı düşünüyorum. Emrullah Demirtaş geçtiğimiz sayıda olduğu gibi yine Amerika Birleşik Devletleri'ni inceliyor. Bu kez dış politikada gelenekler ve yenilikler üzerine bir bakış açısıyla değerlendiriyor. Kendini süper güç olarak anlatan bir ülkeyi bu analizlerle anlamaya çalışmanın faydalı olacağını düşünüyorum. Hemen her sayıda sizlerle buluşan Mustafa Uzun'un bu sayıda mültecilik konusunu farklı bir açıdan ele aldığı makalesini sizlerle buluşturuyoruz. Mülteciliği, bir de Mustafa'dan okuyun. Ve Yavuz Selim Kurt'un kaleme aldığı "Çalınan Cennette Toprağa Düşenler" başlıklı eseriyle Filistin'de yaşatılan zulmün fotoğrafini paylaşıyoruz sizlerle. El-hidaye hareketinin balkanlardaki müslüman entelektüel yapılanmadaki etkileri üzerine Abdulhamit Bolat ve M. Hüseyfe Küçükaytekin'in kaleminden bir başka makale ile ardından balkanlara gidiyoruz. Müslüman aydınların hangi dinamiklerle şekillendiğini, nerelerden beslendiğini anlamamıza yardımcı olacak bu çalışmanın devamının geleceğini şimdiden müjdeleyebilirim. Ve Güney asya bölgesinin ekonomisini inceliyoruz bu sayımızda. Mohammad Nadimur Rahman'ın kaleminden keyifle okuyacağınız bir çalışmayla dünyada yaşanan iktisadi olaylara kapı açıyoruz. Nasipse önümüzdeki sayılarda dünya ekonomisi ve yaşanan iktisadi hadiselerle daha fazla yer ayıracağız. Ve nihayet kendi coğrafyamız... Irak topraklarını yakından takip eden Hüseyin Can Topkaya'nın bölgedeki izlenimlerini sizlerle paylaşıyoruz.

Dünya ile rekabette her geçen gün artan olumlu gelişmeler malumunuz. Uzay yarışında üst segmentte yer almak için tüm gücümüzle çalışıyoruz. Konuyla alakalı gelişmeleri bu sayıda sizlerle paylaşıyoruz. Beğeneceğinizi umuyorum. Bununla beraber dünyada yenilenebilir enerjinin geldiği noktayı konuşuyoruz. İngiltere ekonomisinden, Antartika'daki rekabetten, Almanya'da ırkçılığın ne hale geldiğine kadar birçok konuyu ele aldığımız bu sayıda, Tayvan'dan Çine, Çin'den ABD'ye kadar çeşitli içeriklerle sizi bir solukta dünya turuna çıkarıyoruz.

Cihannâme'yi okumak cihanı anlamak için bir adımdan daha fazlasıdır. Biliyoruz... İnsanı ve insanlığın değerler manzumesini idrak edebilmek için ahlaki temelini yitirmemiş bir medeniyetin evlatları olarak, acziyetini zulmü ile örten çağımızın zillet ehlinde hesap sorulacak bir gün, buna inanıyoruz. Ufku, idraki ve feraseti ışıldayan bir nesil geliyor. Bu nesil bugüne hazır, yarına hazırlık yapıyor. Ehli zillet dünyası, tavsiyemiz odur ki, yarına iyi hazırlansın. Zalimlerin sonu hüsrandır. Bu tekerüre cihan bir kez daha tanıklık edecek, eminiz.

Dünya insanın yuvası, bizim yuvamız; insanlık ise bizim ahlaki değerlerimizden biri, vazgeçilmezimiz... Her sayıda kendini olgunlaştıran, bir yeryüzü mefkuresi olarak sizlerle buluşan Cihannâme'yi takip ettiğiniz için teşekkür eder, selam sağlık ve afiyetler dilerim.

Dr. Muhammed İkbâl BAKIRCI
Cihannüma Dış İlişkiler Komisyonu

İÇİNDEKİLER

5 Çalınan cennette
toprağa düşenler

El-hidaye hareketinin balkanlardaki
müslüman entelektüel yapılanmadaki etkileri **8**

13 Gelenekler ve yenilikler

Orta Doğu'daki çatışmalar küresel ekonomik
görünüme yönelik riskleri artırıyor **15**

17 Türkiye - Arap dünyası
ilişkileri üzerine söyleşi

Bir bakışta Güney Asya
bölgesi ekonomisi **27**

30 Almanya'da siyahilere yönelik ırkçılık
kurumsal düzeyde devam ediyor

Irak izlenimleri: Mukteda
es-Sadr'ın taraftarları çoğalıyor **33**

İÇİNDEKİLER

36 İngiltere Merkez Bankası, politika faizini yüzde 5,25 seviyesine sabitledi

Çeşitlilik ve Yardımlaşmanın İç İçe Geçtiği Bir Dünya:
Türkiye'deki Mültecilerin
Toplumsal Katkıları ve İnsani Değerleri **39**

44 Antarktika üzerine jeopolitik mücadele diriliyor,
ölkeler kıtada varlıklarını artırmaya çalışıyor

ABD hegemonyasının sonu geliyor:
Milley'den Çin ve Rusya itirafı! **48**

53 Devletler yenilenebilir enerjiye dönük
yatırımlarını artırıyor

Tayvan hükümeti Cumhurbaşkanı'nın
katılımı ile yeni denizaltısını tanıttı:
"Tarih bugünü sonsuza kadar hatırlayacak" **57**

60 DİPLOMATİK SÖZLÜK
Abluka (Blockade)

Çalınan cennette toprağa düşenler

Yavuz Selim KURT

Bundan tam 47 yıl evvel, işgal çetesi İsrail, Filistin'in kuzeyindeki Celile bölgesinde yaşayan Filistinlilere ait binlerce dönüm araziye el koydu. Bunun üzerine Filistin halkı, bu gaspı protesto etmek için genel greve gitti ve gösteriler düzenledi.

İsrail polisi gösterilere katılan Filistinlilere ateş açarak 6 kişiyi şehit etti, binlerce kişiyi yaraladı. İsrail'in kuzeyindeki Celile bölgesinde bulunan Deir Hanna beldesinde yaşanan bu olay, polis ile İsrail vatandaşı olan Filistinli kitleler arasında yaşanan ilk kitlesel çatışma olması sebebiyle büyük önem kazandı.

Olayın gerçekleştiği tarihte Deir Hanna beldesinde yaşayan Filistinlilerin yaklaşık yüzde 20'sini Hristiyanlar, geri kalanını ise Müslümanlar oluştuyordu.

"Toprak Günü" olarak anılan bu olay, İsrail ile Filistin arasındaki çatışmanın kaynağı olan toprak konusunda Filistinlilerin gösterdiği direnişin simgesi olarak görülüyor.

Aslında Toprak Günü'nün geçmişi **"Nekbe"** (Büyük Felaket) olarak bilinen 1948'de İsrail'in kurulması ve sonrasındaki olaylar zincirine kadar uzanıyor. Filistin İstatistik Merkezinin Mart 2015'teki verilerine göre İsrail, 27 bin kilometrekarelik Filistin topraklarının yüzde 85'ine el koymuş durumda. Filistinliler kendi vatanlarının sadece yüzde 15'ini kullanabiliyor.

Batı Şeria ve Gazze Şeridi'ndeki mülteci kamplarının yanı sıra başta Suriye, Lübnan ve Ürdün olmak üzere dünyanın farklı bölgelerinde vatanlarından uzakta hayat süren milyonlarca Filistinli, hala yüzlerinin "**çalınan cennet**" olarak tanımladıkları Filistin'e dönük olduğunu her fırsatta dile getiriyor.

Birleşmiş Milletler'in (BM) "Evlerine geri dönmeyi ve komşularıyla huzur içinde yaşamayı arzulayan mültecilerin, mümkün olan en yakın zamanda bu arzularını gerçekleştirmelerine izin verilmeli ve geri dönmemeye karar verenlerin arazileri için tazminat ödenmeli" şeklindeki 194 sayılı kararını ise İsrail uygulamayı reddediyor.

Gazzeli yiğit kardeşlerimizin başlattığı Aksa Tufanı isimli yarma harekâtının başlamasından bu yana yaşanan bu işgal ve zulmün ortadan kalkmasının yegâne reçetesi ve çözümü, geçmişte şerefli ecdadımızın yaptıklarını yapmaktır. Sömürgeci İngilizlere göre "Doğu"nun "orta"sında olduğu için "Ortadoğu" olarak adlandırılan bizim coğrafyamızın en nadide bölgesi olan Filistin'e ve onun ilelebet başkenti olan Kudüs'ümüze bu kan içici, zalim ve hırsız Siyonist rejimden önce yabancı bir unsur olarak Haçlı Batılılar gelip yerleşmişlerdi. Hatta Filistin topraklarından Antakya'ya kadar uzanan bir Haçlı Krallığı kurmuşlardı.

Haçlılar 1095 yılında düzenledikleri bir seferle 1099'da Kudüs'ü işgal ve istila edip tarihte eşi benzeri görülmemiş bir katliam yaparak buraya yerleşmişlerdi. Öylesine kan dökmüşlerdi ki, bazı tarihçilerin kaynaklarına göre Kudüs'te akan kan atların üzengisine kadar ulaşacak seviyedeydi. Fakat tıpkı bugünkü gibi dağınık durumda bulunan, ittihattan yoksun İslam âleminin zayıflığından yararlanarak kurdukları Haçlı Krallığı uzun ömürlü olamamıştır.

1187 yılında "Taberiye Gölü" yakınındaki "**HITTİN**" adlı tepenin eteklerinde Muhteşem ve cesur İslam Kumandanı Selahaddin-i EYYUBİ tarafından müthiş bir bozguna uğratılan işgalci Haçlı sürüsü tamamen yok edilmiş, çoğu da susuzluktan helak olmuşlardır. Bu tarihi zaferin ardından Selahaddin-i EYYUBİ, 2 Ekim 1187'de Kudüs'e girmiş ve insanlık tarihinde emsal teşkil edecek bir adaletle ve merhametle Kudüs halkının yaralarını sarmış, asla intikam hisleriyle hareket etmeyerek bu kadim İslam diyarını yeniden Müslümanlaştırmıştır.

Selahaddin-i EYYUBİ'nin Kudüs'ü yeniden fethettiği gece mübarek Miraç Kandili'ydi ve kendisi bu vesileyle genel af ilan etmişti. Ancak kılıç artığı bazı Haçlılar bu benzersiz merhameti bir taktik zannederek kaçıp Akra Kalesi'ne sığınmışlardı. Daha sonra bu kale ve civarında bir süre daha mukavemet gösterdikten sonra meşhur Memluk Emiri Sultan Halil tarafından tamamen kılıçtan geçirilerek 1291 yılında Akdeniz'e dökülmüşlerdir. Bu topyekûn yok etme asla Roma İmparatoru Titus'unkine benzemiyordu, zira o zaferi kazandıktan sonra Süleyman Mabedi'ni yıkmış, Yahudilere ise her türlü eziyeti yaparak yurtlarından sürmüştü. Oysa Müslümanların zaferiyle bu söz konusu coğrafyaya dışarıdan dâhil olmuş işgalci Haçlı unsurlar tamamen yok edilerek ortadan kaldırılmıştır. Bu hadiseden 8 yüzyıl sonra bugünkü işgalci İsrail'in sakinleri olan Yahudiler de bu bölgeye özellikle 2 dünya savaşı arasında ve sonrasında dışarıdan dâhil olmuşlar ve bölgenin asıl sahipleri olan Müslüman Arapları son günlerde had safhaya çıkan soykırımlara tabi tutarak yok etme yolunu seçmişlerdir.

Zamanı evvelinde, azgınlıkları ve zulümleri nedeniyle Haçlıların başına gelen olayın aynısının kendi başlarına da geleceği endişesi bir başka deyişle "Hittin, yani yok edilme korkusu" her Yahudi'nin bilinçaltında derin izler bırakmıştır.

Yahudiler, Haçlı sürülerinin uğradığı aynı akıbete uğramamak için, Türkler dahil tüm bölge milletlerini, özellikle de Arapları etkisiz ve saf dışı edecek bin bir türlü plan ve hile geliştirmişlerdir.

Bu ırkçı emperyalistlerin özellikle ülkemiz üzerine oynadıkları oyunlar hakkında daha çok yazıp çizeceğiz. Ancak gün Filistin'e, Kudüs'e her zamankinden daha fazla sahip çıkma günüdür. Oradaki kardeşlerimizden en azından duamızı esirgemeyelim ve katil Siyonistlerin sahip çıktıkları kadar ilk kiblemizin bulunduğu topraklara sahip çıkalım ve Hittin'de Selahaddin'in yaptığını unutmayalım. Onlarda oluşan bu **HİTTİN SENDROMU/KORKUSU** bizde **HİTTİN CESARETİ** olarak tecelli etsin. Bu ırkçı emperyalistler çok yakında bu HİTTİN KORKUSU'yla kahrolup gidecekler. Ancak o ana dek her bakımdan hazırlıklı olunmalıdır.

**İKİ DOĞU ve İKİ BATI'NIN RABBİNE
EMANET OLUNUZ...**

El-hidaye hareketinin balkanlardaki müslüman entelektüel yapılanmadaki etkileri

Abdulhamit Bolat / M. Huzeyfe Küçükaytekin

Avusturya Macaristan Krallığının 1908 senesinde Bosna Hersek topraklarını fiilen ilhakıyla başlayıp; Balkan savaşları, I. ve II. Dünya savaşı döneminde farklı isim ve formlarda Boşnak kimliğini ve kültürünü koruma mücadelesi veren ve toplumun şekillenmesinde etkin rol oynayan kuruluşların başında "El-Hidaye" hareketi ve dergisi gelmektedir.

1936 yılında, Müslümanlar dini, ahlaki, eğitimsel, ekonomik ve sosyal kalkınma amacıyla El-Hidaye'yi (Yugoslavya Krallığı İlmîya Teşkilatını) kurdu. Teşkilatlanma temel hareket gücünü kendisiyle aynı adı taşıyan El-Hidaye dergisinden almaktaydı. Dönemin birçok entelektüel ve fikir insanını "El-Hidaye" çatısı altında toplayan dergi, 8 yılda 92 sayı neşretti, bununla birlikte farklı disiplinlerde toplam 629 eser yayınladı.

El-Hidaye, "dini-kültürel hareket" sloganıyla yol alarak "Müslüman toplumun dini, kültürel ve ekonomik kalkınması" için hizmet veren bir kuruluştur. Diğer yandan, dernek tüzüğü'nün 72. maddesinde siyasetle ilgilenmediklerini ve siyasi paylaşımlar yapmadıklarını belirttikleri de -Dr. Enes Karic'in ifadesiyle- hareket, yalnızca var oluşuyla bile siyasi bir kimlik taşımaktaydı ve "siyasetle ilgilenmiyoruz" ifadesi, siyaset üstü bir seviyede olmasındandı. Hakeza El-Hidaye hareketi, siyasetin ve parti taraftarlığının Riyaset (İslam Birliği) bünyesine girmesine de karşı çıkıyordu.

El-Hidaye hareketi, iyi ve doğru yolu bulmak, göstermek düşüncesinin aksiyona dönüştüğü bir topluluktu. Müslümanlara kanaat önderliği yapan alim ve ulemanın tüm toplumsal problemlerde aktif bir çalışma sunduğu ortamdı. Ayrıca, tüm insanlığa iyi ve doğruyu anlatmanın yanında bil fiil davranışlarıyla önderlik yapan, farklı alanlarda ki bilim insanlarının bir araya geldiği teşkilatlanmaydı. Yol göstericilerin bir arada olduğu güçlü bir teşkilat, neşriyatı ile her dem toplumla irtibat kurdu. Başta vurgulandığı gibi; siyasetle hemdem ve bir o kadar siyaset üstü bir çatı kuruluştu; Modern Bosna Hersek Devleti için bağımsızlık mücadelesi veren liderler yetiştirdi. Boşnak kimliğinin, kültürünün oluşumu ve korunmasında mihenk taşı rolü üstlenmiş, Bosna Hersek hafızasında derin izler bırakan nadir oluşumlardandır. Bugünden geriye doğru bakıldığında, hareket, Bosna Hersek tarihindeki "tek tam örgütlü ve en etkin Boşnak entelektüel güç" olarak değerlendirilmektedir.

Kuruluş, Teşkilatlanma ve Fikri Yapı

El-Hidaye Hareketi, Mart 1936'da, Müslümanların dini, ahlaki, eğitimsel ve sosyal kalkınması amacıyla Yugoslavya Krallığı İlmiya Teşkilatı, "El-Hidaye, adı altında kuruldu.

Fikri yapıları ve çalışmaları Panislamizm çizgisinin Balkanlardaki yansımasıdır. Sultan II. Abdülhamid, Cemaleddin Afganî, Reşid Rida, Muhammed İkbâl, Hasan El-Benna'nın etkisiyle ittifakı İslami'yeyi savunmaktaydılar.

Kuruluşu 1912'e dayanan, Reisu-l Ulema Cemaludin Causeviç'in yönetim kurulunda olduğu güçlü bir entelektüel kadroyu bünyesinde barındıran Yugoslavya Krallığı İlmiya Teşkilatı, Reis Çauşeviç inisiyatifiyle "El-Hidaye" hareketinin de kendi isimlerinin yanında teşkilatlanmasını desteklediler. El-Hidaye Teşkilatı belli zamanlarda "Yugoslavya Krallığı İlmiya Teşkilatı", 1941 sonrası "Bağımsız Hırvatistan Devleti İlmiya Teşkilatı" olarak da anılmıştır.

Reis Çauşeviç derginin ikinci sayısında (1936) "Biraz dertleşelim" başlığı altında, Osmanlıca Türkçesiyle yeni kurulan cemiyetin, El-Hidaye Teşkilatı, tanıtımını ve dergisinin önemini kaleme aldığı yazısında, İlmiya ve El-Hidaye arasındaki ana fark çok net belirtilmektedir. Cemiyeti şöyle tanımlamıştır: "El-Hidaye unvanı altında bir cemiyet teşkil etti. Bu cemiyet, umumu Yugoslavya dâhilindeki ulemanın cemiyeti olmak üzere tesis oldu. Demek ki harbi umumiden evvelen kurulan "Cemiyet İlmiyye" gibi yalnız Bosna ve Hersek'e mahsus değildir. El-Hidaye bayrağını yalnız Bosna ve Hersek'teki ulema taşımayacak, bu bayrağı bütün Yugoslavya'daki Müslüman ulemasının taşıması icap eder. Ulemadan da maksat yalnız sarık, cübbe taşıyan zevatı kiram değil, bil ki eli kalem tutan, bilgisi olan Müslümanların sıkıntılarında düçar oldukları hal ve dertlerini aklayan ve bu dertlere bir çare bir ilaç bulabilen her fert "El-Hidaye" bayrağı altına girebilir ve bu bayrağı taşıyabilir." El-Hidaye'nin muhatabı Balkan diyarları özelinde ulaşabildikleri bütün İslam coğrafyası olurken, İlmiya, Bosna Hersek üzerine çalışmalar yürüten bir dernekti.

El-Hidaye Teşkilatı'nın kurulması fikri, Ekim 1935 yılında Ali Efendi Aganoviç'in çağrısıyla bir araya gelen Saraybosna âlimlerinin toplantısıyla başladı. Toplantının yapılmasının ana sebebi Yugoslavya Krallığı dönemindeki okullarda okutulan ders kitaplarının Sırp tarihi ve Ortodoks inancı üzerine inşa edilmesiydi. Bu toplantıda, ulemanın daha aktif bir şekilde toplumda tezahür eden sıkıntılarda fikrini beyan etmesi ve seslerini net bir şekilde duyurması gerektiği sonucuna varıldı. İslami ve kültürel değerlerle temellenmiş ilmi bir teşkilatlanma kurulursa, gerekli alanlarda seslerini daha güçlü duyurabilecekleri kararına varıldı. Toplantıda teşkilatın kurulması için "eylem komitesi" oluşturuldu: Muhamed Tufo, Muhamed Muyagic, Munib Ceric, Mustafa Muezinovic, Mustafa Varesanovic, Muhamed Pandza, Ali Aganovic, Muhamed Focak, Fehim Handzic, Ragib Mulic, Ali Lyubuncic ve Süleyman Bülbül komite üyesiydi.

Eylem komitesi, 8 Mart 1936'da teşkilatlanmanın kuruluş toplantısını düzenledi ve Muhamed Tufo'yu, Kurucu Komite Başkanı olarak seçti. Yugoslavya Krallığı İlmiya Teşkilatı El-Hidaye Derneği ismiyle derneğin tüzüğü ve yönetmelikleri hazırlandı. Tüzüğün 3'üncü maddesinde teşkilatın görev ve sorumlulukları şu şekilde belirtildi:

a) Yugoslavya Krallığı Müslümanlarının hem maddi hem de manevi kalkınması için İlmîya'nın organize olmuş güçleriyle ortak çalışmak,

b) İslami manevi kültürünün taşıyıcısı olarak hak ettikleri konumu layıkıyla temsil edebilmeleri için İlmîya sınıfının halk nezdindeki itibarını korumak ve otoritesini yükseltmek,

c) Müslüman gençlerin dini eğitime, ahlaki ve kültürel gelişimine özel önem vermek. Bununla birlikte Müslüman toplumun İslami şuur ve bilincinin oluşmasını sağlamak için mücadele vermek; dini eğitim ve ekonomik alanlarda da dünya aydınlarıyla işbirliği yapmak. Özellikle Müslümanlar arasında ahlaksızlığın azalması; içki ve kumarla bilhassa fuhuşla mücadele etmek. Ayrıca, dini vecibelerin mümkün olduğu kadar eksiksiz yerine getirilmesini ve tam saygı gösterilmesini temin etmek,

d) İslam Birliğinin mal ve mülkiyetlerinin çoğalması için teşvikte bulunup, kaynakları da daha iktisatlı kullanmak,

e) Din ve din eğitiminde çalışan kadroların alanlarında ehil olmaları için icraatlar yapmak,

f) İslami konuları, ehil olan kişilerin aralarında tartışılmasını sağlamak,

g) İslam Birliği, İlmîya teşkilatı ve diğer İslam dünyasıyla dini-bilimsel konularda bağları güçlü tutmak.

Cemiyet, sorumluluklarını yerine getirmek için şu çalışmalarını yürüteceğini tüzüğünde belirtti:

a) İçtimai gazete yayınlanması; dini ve bilimsel konuların yazıldığı, tartışıldığı ve Müslüman toplumun her konudan haberdar edildiği benzer popüler yayınlar,

b) Müslümanların dini ve ahlaki açıdan hızlı ve verimli şekilde gelişmelerini sağlayacak, iyi hazırlan, müstesna, faydalı ve popüler konularda sohbet/vaazların verilmesi. Ayrıca bu vaazlar ve derslerle Müslümanların ekonomik güçlenmelerine teşvikte bulunmak,

c) Mevlit ve benzeri farklı dini organizasyonlar düzenleyerek ve bu tür dini programları yaygınlaştırarak geniş Müslüman kitleleri eğitmek amacıyla bu törenlerde uygun sohbetler düzenlenmek,

d) Sözleriyle amil olacak ve güzel davranışlarıyla cemiyetin fikirlerini yayacak, yanında bir hafızın eşliğinde toplumun saygısını cezbedecek, nitelikli, "seyyar" vaizler göndermek,

e) Müslüman gençlerin yetiştirileceği, çocukların ve sosyal üyelerin barınması için yeterli sayıda kapasiteye sahip yatılı okullar/yurtlar kurmak ve bakımını temin etmek,

f) Müslüman gençleri dini-eğitimsel Müslüman dernekler etrafında örgütlemek.

Teşkilatın tüzüğünde belirtilen hedef ve görevlerin yanı sıra, 16 Eylül 1936'da, "Merhamet" yardım kuruluşunun Saraybosna binasında düzenlenen El-Hidaye'nin ilk yıllık toplantısında, sekiz temel karara daha varıldı:

1) Müslümanların dini ve ahlaki kalkınması için camilerde ve daha geniş halk kitlelerine ulaşılabilecek uygun yerlerde mümkün olduğunca çok ders vermeye gayret edilecek. Dersler düzenli olarak icra edilecek, aksamadan devam edecek ve belirlenen konu üzerine toplumun hayatında etkileri görülmeden yeni bir konuya geçilmeyecek.

2) Müslümanların ekonomik kalkınması ve iktisadi durumun güçlü bir şekilde yükselmesi için Müslümanlar arasındaki ekonomik işbirliğini güçlendirilecek yollar bulunacak. Bununla birlikte, Müslüman işçilerin sanayi şirketlerinde maddi ve manevi açıdan daha iyi koşullarda istihdam edilebilmesi için gerekli önlemler alınacak.

3) İslami kuruluşların maddi kaynaklarını arttırmanın ve mevcut vakıf mallarını mümkün olduğunca rasyonel kullanmanın yolları bulunacak.

4) Bütün İlimiya cemaatinin aynı zamanda El-Hidaye hareketine üye olması ve bu İslami harekete katılımcıların artması için gerekli temsil görevinin üstlenilmesi istenecek.

5) Bölge kurulu ve komisyonları bünyesinde gençlik kolları oluşturulup, gençler arasında hareketin öncüleri seçilip yetiştirilecek.

6) Kültürel ve eğitimsel kalkınma gibi genel çalışma alanlarında, dünya genelindeki entelektüellerle yakın işbirliği kurulacak.

7) Doğrudan halk arasında hizmet eden din görevlilerine (imamlara, muallimlere ve müderrislere) El- Hidaye hareketi olarak maddi ve manevi destek verilecek.

8) Dini-ahlaki doğrultuda düzenlenecek ve toplumun fikirlerini temsil edecek bir yayın organı/dergi kurulacak.

Bu sekiz nokta, El-Hidaye'nin çalışma programını temsil etmektedir.

El-Hidaye dergisi sekizinci maddeye göre kuruldu ve hareketin işleyişindeki en önemli görevi üstleniyordu.

Teşkilatın merkezi Saraybosna olmakla birlikte, bütün Yugoslavya sınırları içinde geçerliliği vardı. Hakeza, Bağımsız Hırvatistan Devleti döneminde 50'den fazla birimi bulunmaktaydı.

İkinci Seri Konusu : El- Hidaye Dergisi ve Kadrosu

Gelenekler ve yenilikler

Bugün dış politikada gelenekler ve bu geleneklerin ülke yönetimleri üzerindeki etkisini ABD üzerinden ele alacağız. Büyük devletler veya büyümek isteyen devletlerin tamamı devletle alakalı her kademede belirli gelenekler üzerine hareket ederler. Bu gelenek takibi hükümetler, bakanlar veya başkanlardan bağımsız, kapsayıcı ve bağlayıcıdır. Elbette her hükümet farklı politikalar izlemektedirler. Ancak bu politik farklılık en temelde kurgulanan geleneklerle çelişemez, çatışamaz. Hele ABD gibi kendini “imparatorluk” olarak gören bir sistemde bu söz konusu bile olamaz. Amerika Vietnam’a girerken de bu geleneklere bağlıydı, Afganistan’da Sovyetlere karşı milis yetiştirirken de bağlıydı, aynı Afganistan’ı kendi doğurduğu adamları “terör” kisvesi altında yok etmek için bombalarken de bu geleneklere bağlıydı. Gelenekleri bozan kim olursa olsun devlette yeri yoktur. Bunun en son ve somut örneklerinden birisi Trump’ın başına gelenlerdir ki bunu da başka bir yazıda ele alabiliriz.

Amerikan dış politikasında dört “önemli” adam dört geleneğe ismini vererek kendilerinden sonraki Amerikan devletine miras bırakmışlardır. Bunlar; ABD’nin ilk maliye bakanı olan Alexander Hamilton’dan adını alan Hamiltoncu gelenek, ABD’nin 3. Başkanı olan Thomas Jefferson’un ilkelerini takip eden Jeffersoncu gelenek, 7. Başkan Andrew Jackson’un politik mirası olan Jacksoncu gelenek ve 1. Dünya Savaşı’nın mağrur idealisti Woodrow Wilson’un mirası olan Wilsoncu gelenektir. Bu dört geleneğin her birisinin temelinde Amerikan gücünün maksimize edilmesi vardır elbette. İzledikleri yol haritası ve belirledikleri köşe taşları farklı olmasına rağmen her birisi dünyanın geri kalanını kendi emrinde gören, “Tanrı’nın istinası olan Amerika’nın” dünyanın efendisi olduğuna inanan bir yapıyı ürünüdürler. Amerikan Dış Politikasında Hamiltoncu gelenek, genel anlamda “güç” ve “çıkar” ile özdeşleşen bir yaklaşımı temsil eder.

Hamiltoncu gelenek içindeki politikacılar genellikle “güç dengesi” ve “ulusal çıkar” söylemlerini sıkça kullanır, politikalarını bu söylemler üzerine inşa ederler. Jeffersoncu gelenek, demokratik ideallerle “Amerikan tarzının” bütün dünyaya yayılmasını, bütün dünyanın Amerika gibi olmasını ister. Düşünce aslında oldukça idealist bir yapıdadır; dış dünyada savaşın olmadığı ve tek tartışmanın diplomatik ortamlarda yaşandığı cumhuriyetler, ABD’nin içerisinde katı bir izolasyonizm, yerleşik demokrasi ve hatta köleliğin kaldırılması. Bu yaklaşım oldukça sevecen görünse de temelinde yine ABD’nin “Tanrı tarafından seçilmiş” olması hayali ve bunu adeta sahte bir “peygamber” gibi dünyaya yayma arzusunu barındırır. Hatta öyle ki, Irak ve Afganistan’a “demokrasi” getirilirken devlet adamları Jeffersoncu geleneğe başvurmuşlardı. Jacksoncu gelenek ise çok daha muhafazakâr, Amerikan çıkarlarını her şeyin üstünde tutan ve son derece agresif bir politik gelenektir. Milli çıkarları ve halkın refahını her türlü siyasetin üzerinde tutmak Jacksoncuların en temel özelliğidir. Ayrıca Jacksoncuların çıkar tanımlaması da oldukça geniş bir kapsamdadır ve adeta yayılmacı idealleri miilli çıkar olarak değerlendirerek (özellikle 20. yy. içerisinde) ahlakileştirmişlerdir. Son olarak Wilsoncu gelenek ise tüm bu üç geleneğin bir karması olarak küreselleşen dünyayı Amerikan tarzıyla yönlendirmeyi amaçlayan demokrastik açılım girişimidir. 1. Dünya Savaşı biterken dünya artık eskiye göre çok daha küçük bir yer haline gelmiş, gelişen teknolojiyle uzaklar yakın olmaya başlamıştır. Bu ortamda artık dünyaya açıklmasının kaçınılmaz olduğunu gören Amerika bunu Wilson’un demokratik görünen yoluyla yapmak istemiştir. Bu demokratik yolun temelinde her milletin kendini yönetmesi (tarih kitaplarında self-determinasyon olarak anlatılır), Amerikan tarzı demokrasinin dünyaya yayılması ve küresel “barışın” korunması vardır. Elbette küresel barış için gerekirse en çok kanı Amerikanın kendisinin dökeceği Hiroşima ve Nagazaki’de acı bir şekilde dünyaya gösterilmiştir.

Tüm bu gelenekler aslında birbirinden çok da farklı değildir. Yukarıda bahsettiğimiz gibi Amerika Irak ve Afganistan’a girerken bir yandan Wilson’un idealist sevecen tavrını takınırken diğer yandan Jacksoncu aşırı milliyetçiliği ve Hamiltoncu “Amerika en güçlü olmalı” fikirlerinin bir karışımını kullanıyorlardı. Bu gün Suriye’de bir yandan self-determinasyon sloganlarıyla terör örgütlerini kışkırtarak silah satarken diğer tarafta hala demokrasi çığırkanlığı yaparak Wilson’u yad etmekte. Amerika’nın bir olay hakkında yaptığı açıklamalar her zaman bu gelenekler göz önünde bulundurularak değerlendirilirse anlaşılması çok daha kolay olacaktır.

Orta Doğu'daki çatışmalar küresel ekonomik görünüme yönelik riskleri artırıyor

Orta Doğu'daki Hamas-İsrail savaşı, dünya enerji piyasalarında hareketlenmeye neden oldu. İsrail'in para birimi şekel değer kaybediyor. Ham petrol varil fiyatı artıyor aynı zamanda altın değer kazanıyor. Uzmanlar ise İran'a uygulanacak herhangi bir yaptırımın petrol üretiminin azalacağını, uzun vadede fiyatların yükseleceğini tahmin ediyorlar.

İsrail'de yaşanan şiddet olayları küresel ekonomiyi kırılgan bir hale getirdi. Küresel petrol arzının neredeyse üçte birine ev sahipliği yapan Orta Doğu'da gerilimin artması ile ham petrol fiyatları hızlı bir şekilde arttı. Hamas'ın İsrail'e saldırısının ardından petrol fiyatı varil başına 89 dolara yükseldi.

Ham petrol fiyatları artarken yüksek enflasyon tehlikesi küresel ekonomiyi yeniden etkisi altına alıyor.

Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Hindistan, Çin ve diğer büyük ekonomiler, petrol fiyatlarının yüksek kalması halinde ithalat enflasyonuna maruz kalabilirler.

ABD hükümeti artan faiz oranları, kamu borçları, savunma sanayi harcamaları sebebiyle ekonomik daralmaya girerken aynı zamanda İsrail'e yardıma devam ediyor.

Pentagon, ABD'nin İsrail'e yılda 3 milyar dolar askeri yardımda bulunduğunu açıkladı.

Beyaz Saray'ın yaptığı açıklamaya göre; ABD Başkanı Joe Biden'ın, İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu ile yaptığı telefon görüşmesinde, "Şu anda İsrail'e ek askeri yardımın Doğu Akdenize göndereceğini yolda olduğunu ve önümüzdeki günlerde daha fazlasının da geleceğini" söyledi.

Dış ticaretinin yüzde 90'dan fazlasını deniz yoluyla gerçekleştiren İsrail için Doğu Akdeniz büyük önem arz ediyor.

Jeopolitik olarak bu bölge doğal gaz açısından zenginliği ile İsrail'in enerji anlamında ihtiyacını karşılıyor.

Uzmanlar, İran'a yönelik bir saldırının veya Hürmüz Boğazı'nda herhangi bir aksamanın piyasayı önemli derecede etkileyeceğini öngörüyor.

Hamas'ın İsrail'e düzenlediği saldırının ardından çatışmaların üçüncü gününde petrol fiyatları yüzde 2 den fazla yükseldi.

Petrol fiyatlarının artması küresel borsalar üzerinde baskı yarattı ve altına olan talebi artırdı.

OPEC ülkeleri petrol fiyatlarını yüzde 10-12'nin üzerine çıkarmamaya dikkat edeceklerini açıkladı.

ABD ile petrol fiyatlarının belirli seviyelerin üzerine çıkmaması konusunda anlaşma sağladıklarını bildirdi.

Türkiye - Arap dünyası ilişkileri üzerine söyleşi

Hazırlayan: Dr. Muhammed İkbâl Bakırcı
Konuk: Ahmet Yüksel Şimşek

Türkiye'nin Arap halklarıyla tarihî, kültürel ve sosyal yakınlığı gündemden düşmeyen ilişkiler ve bu ilişkilerin etkilediği geleceği inşa eden adımlar son zamanlarda çok daha fazla takip edilir oldu malumunuz.

Çok boyutlu dış politika izleyen Türkiye, Orta Doğu'da barış, istikrar ve refahın egemen olması için yürütülen çabalara destek verirken aldığı rol tüm dünyanın gündemine oturmakta, takdir toplamakta, adım adım genişleyen etki alanı ile durumsal pozisyonlanması birçok uzman tarafından olumlu karşılanmaktadır.

Türkiye Arap dünyası ile ilişki kurarken bu ilişkiyi kendi pragmatik perspektifinden beslenen yalın bir siyasi proje olarak görmemektedir. Bilakis karşılıklı çıkarların ön plana tutulduğu, ortak bir hareket alanı, ortak bir düzlem olarak görmekte ve bu çerçevede atılacak adımların desteklenmesi şeklinde bir vizyona sahiptir. Arap ülkeleri ile Türkiye arasında her iki kesimin avantajlı olduğu, sürdürülebilir, tutarlı ve ticari işbirliğin güçleneceği, iktisadi menfaatlerin güven ortamını desteklediği bir temel üzerine bu birliktelik oturtulmuştur.

Türk-Arap İşbirliği Forumu (TAF), Türkiye-KİK Yüksek Düzeyli Stratejik Diyalogu gibi çok taraflı platformlar her geçen gün daha çok önem kazanmıştır. Ayrıca Irak, Suriye ve Lübnan'la Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyleri (YDSK) kurulmuştur. Türkiye diğer bölge ülkeleriyle de benzer mekanizmaları oluşturmaya çalışılmaktadır.

Hal böyleyken iyiye giden ilişkiler, kurumsallaşan işbirlikleri, oluşturulan güven ve istikrar ekosistemi nasıl oldu da bir anda göç karşıtlığı ile başlayıp Arap düşmanlığına doğru evrilmeye çalışılan bir algı operasyonuna dönüşüyor, hayret verici, üzücü, düşündürücü. Tüm bu konuları uzun yıllardır körfezde yaşayan bir konuğumuzla konuşacağız.

MUHAMMED İKBAL BAKIRCI

Merhabalar Ahmet Bey, öncelikle vakit ayırıp bize konuk olduğunuz için teşekkür ederim. Sizi okuyucularımızla tanıştırmak istiyordum. Ahmet Yüksel kimdir?

AHMET YÜKSEL ŞİMŞEK:

Bendeniz, Ahmet Yüksel Şimşek, Sivas'ta dünyaya gelmiş, ilkokulu memleketinde okuyup çok küçük yaşlarda Kuran Kursu, IHL ve Üniversite tahsili için uzun bir yolculuğa çıkıp bir daha memleketine dönememiş olan ve bu anlamda hayatının çocukluk dönemi hariç gurbette geçirip halen gurbette yaşayan, kalbi ülkesi için çarpan biriyim. Ülkemizi nasıl daha iyi temsil edebiliriz, ülkemize yapılacak yatırımlarda bizim de bir katkımız olur mu acaba diye yatırımcı çekerek bir katkı sağlama anlamında uzun yıllardır çalışmalar yapan bir kardeşinizim.

MUHAMMED İKBAL BAKIRCI:

Teşekkür ederim. Ahmet bey konuya orta yerinden dalalım isterseniz. İlk olarak şunu sormak istiyorum. Dün, bugün ve yarın için üç ayrı perspektiften Türkiye ve Arap dünyası ilişkilerini değerlendirmek istesek, birkaç cümle ile nasıl değerlendirirsiniz?

AHMET YÜKSEL ŞİMŞEK:

Türkiye ve Arap dünyası ilişkilerini aslında birkaç cümle ile değerlendirmek mümkün değil Muhammed bey. Zira Türklerle Arap aleminin uzun yıllara hatta asırlara dayalı çok önemli birlikteliği olmuştur. Aynı yolculukta kardeş olmuş, aynı duyguları paylaşmıştır. Fakat tarihe bakacak olursanız tarihte ve bugüne bakacak olursanız bugün de inişli çıkışlı birlikteliklere şahit olabiliriz.

Merhum Mehmet Akif Ersoy'un mısraları ile;

“Türk Arapsız yaşayamaz kim ki yaşar der delidir,
Türk ise Arabın hem sağ gözü hem sağ elidir”

Diye ifade ettiği gibi özellikle Türklerin İslamlaşmasından sonra zaman zaman kavga gürültü de olsa, her kardeşin arasında olabilecek anlaşmazlıklarla karşılaşmışızdır. Ayrıca bugün de yapmaya çalıştıkları gibi üçüncü devletlerin kurguladığı iki milleti birbirinden ayırma çabası hep olmuştur. Fakat bunca haine, bunca komplo ve desiselere rağmen her zaman akliselim ağır basmış, “kardeşlik” anlayışı galip gelmiştir.

Muhammed bey bu soruya birkaç cümle ile cevap vermek oldukça zor emin olun. Bu anlamda, sadece 100 yıllık Türkiye-Arap coğrafyası olarak düşünecek olursak, şunu ifade etmek isterim; ilk dönemde, bazı kesimlerin inandığı gibi, Arap aleminin toplu olarak bir ihaneti söz konusu olmamıştır. Her yerde, her ülkede, her toplumda olabileceği gibi hainler, satılık kalemler, ruhunu satmış satılık tetikçiler her zaman olabilir.

O dönemde “İslam Birliği”ne karşı “Arap Birliği” mottosunu ortaya atan bir takım hırs sahibi insanlar vardı. Aşırı kavmiyetçi, özgürlükçü kimlikleri kaşıdılar. Asıl hedef İslam birliğin dağıtılmasıydı. Bu birlikteliğin bozulmasını isteyen devletlerin yapmış olduğu bir takım tekliflere aldanıp sürüklenen bu marjinal gruplar oldu. O dönem böyle şeyler yapılmaya çalışıldı. Lakin bütün bu çabalara rağmen toplu bir kitlesel hareket olmadığı gibi, toplu bir ihanette kesinlikle söz konusu değildir. Hatta bu bölgelerde neşvünema bulmuş olan “Arapçılık” fikrine karşı bölgesel karşı koyuşlar dahi olmuştur. Şunu da eklemek isterim, İslam birliğine destek veren duruşlarından dolayı bugün bile kendi devletlerinden destek, yatırım almayan, geri bırakılan bölgeler vardır.

İki milleti (Arap-Türk), birbirinden ayrıştırmak isteyenlerin uydurdukları fıkralar, ithamlar, kötü ifadeler, deyimler ve düşmanlığı körükleyen yalan yanlış haberler nedeniyle uzun yıllar ilişkilerimiz adeta buzdolabına kaldırılmış gibiydi. Daha kötüsü “düşman kardeşler” olarak devam etmiştir bir dönem. Bu zaman zarfında ferdi birtakım girişimler olduysa da kadük kaldı maalesef. Ve ilk defa belki 54. Hükûmetin efsane Başbakanı merhum hocamız, Prof. Dr. Necmettin Erbakan’ın girişimleri ile devlet düzeyinde adımlar atıldı hatırlarsanız. Çok ciddi bir etkisi olmasa da halkların kardeşliği anlamında, belki bu kardeşliğin hatırlatılması anlamında bütün Arap ve İslam aleminde yankı buldu, toplumsal ruh dünyamızda “inkılaplara” sebep oldu, dip dalgalar oluşturdu.

Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın da yirmi yıldan fazla bu anlamda ortaya koyduğu güçlü irade ile, mücadele, gayret ve tahammül ile ilmek ilmek dokunan kışkırtmalara rağmen uygulanan başarılı güzel bir politika var. Bu politika ile son seçim dönemine kadar gelindi. Gelindi gelmesine de, bu seçimin alınması ile taşlar tekrar yerine oturacak derken sanki birileri bir yerden düğmeye basmış gibi sosyal barış anafora uğradı, dalgalanmaya başladı. Hükûmetin göçmen sorunlarına çözüm arama çabası, toplumun refahı için yapmak istediği bazı faaliyetler birileri için fırsat olmuş gibiydi. Fitne fırsat kollar güzel kardeşim. Fitne ise hainliktir.

Hükümetimizin kontrolsüz göçe karşı ortaya koyduğu tedbir hamlelerini, göçmen politikalarından yola çıkarak seçilmiş, satın alınmış veya sorunlu kişilerle sokak olayları çıkarıp sosyal medyada Arap alemi nazarında hükümeti zor durumda bırakmak için günceller ürettiler. Asıl yapmak istedikleri 20 yıldırilmek ilmek işlenen ve büyük fedakârlıklarla elde edilmiş olan bu kazanımları bir çırpıda Allah korusun yok etmek.

Bu arada bu olaylar tek taraflı değil elbette. Türkiye'nin kendi içinde hainleri olduğu gibi her ülkenin de kendine has hainleri olur malum. Böyle olunca son dönemde "ırkçı" saldırıları fırsat bilip sosyal medya üzerinden toplumlara ayağa kaldıran Arap aleminin Türk düşmanlığından kazanım sağlayan fenomenleri de işi iyiden iyiye ayyuka çıkaran "kaldıraç" oldu.

Bugünlerde Türkiye'de cereyan eden ırkçılık propagandası ve Arap karşıtlığı, Müslüman düşmanlığı gibi zarar verici bu algı; başta Körfez Ülkeleri olmak üzere, Orta Doğu ülkelerinin tamamını hatta İslam Ülkelerini dahi olumsuz etkilemiştir. Bölgenin tamamı müteessir olmuş durumda Muhammed bey. Türkiye'de bu durum yeterince anlaşılammış, hissedilmemiş, fark edilmemiş olabilir. Bunu anlıyorum. Fakat Arap dünyasında durum sosyal medyanın da abartması ve yalan yanlış haber üretmesi, işi köpürtmesi nedeniyle içinde bulunduğumuz ve daha da fazla içine çekildiğimiz vaziyet endişe verici hal almaktadır. Aman dikkat edelim. Maalesef bu böyle. Öyle ki sosyal medyadan alınan bilgileri esas alıp, doğru kabul ederek prestijli ve büyük tirajlı gazeteler dahi ilk sayfalarında, manşette, bu konuya yer ayırıyorlar. Doğru mu yalan mı, haklı mı haksız mı, buna bakmadan büyük puntolarla sürmanşetten veriyorlar haberi.

"Türkiye'den yatırımlar çekilsin", "Türkiye'ye gitmek yerine Avrupa'ya gidelim" "Türkiye'ye gitmek yasaklansın", "Türkiye Araplar için güvenli bir yer değil", "Türkler Türkiye de Arapları dövüyorlar", "Biz de Türkleri ülkemize kabul etmeyelim" gibi sosyal medyada yaygara koparan, gazete köşelerinde çığırtkanlık yapan ve diğer tüm platformlarda bu konuyu dillendiren borazanlar var. Bununla baş etmesi zor güzel kardeşim.

Bir şeyin altını çizmek isterim. Son dönemde Sayın Cumhurbaşkanımızın özellikle Körfez Ülkelerine yapmış olduğu ziyaretler ve yapılan işbirliği anlaşmaları ile ciddi bir mesafe kat ediliyor. Karşılıklı fayda sağlayan yatırım anlaşmaları, geçmişten gelen puslu havanın dağılmasını sağlıyor. Tarafların attığı bu adımlar ile güçlü, kalıcı bir iş birliğine kapı aralanmışken, son kertede olan bu tatsız hadiseler ve bilinçli yaygaralar hem düşündürücü hem çok üzücü maalesef.

Bu durumu siyaset uzmanlarının ifadeleriyle özetlemek gerekirse; “Türkiye, bölgedeki kazanımlarını bir bir elden çıkarıyor”, “Türkiye bölgede kan kaybediyor” şeklinde kaygı verici değerlendirmelerle karşı karşıyayız. Biz bunun olmasını istemiyoruz elbette. İlişkilerimizin daha iyiye gitmesi için elimizden geleni fert fert yapacağımızdan da kuşku yok. Ancak dikkatli olunması gereken bir sıratan geçiyoruz. Bir çuval inciri üç beş çakala kurban etmeyelim.

MUHAMMED İKBAL BAKIRCI:

Teşekkür ederim. Bu konuda hassasiyetlerimiz bir. Peki yarınlarımızı düşündüğümüzde, sizce Arap dünyasının nasıl bir rolü var?

AHMET YÜKSEL ŞİMŞEK:

Arap dünyasının rolü sadece bugün değil bölgede hiç bir zaman azalmamıştır. Bu bazen irade gösterip bölgenin fitnessi “Beni Nadir, Kaynuka Yahudileri”ne gereken dersi vermek gibi gerçekleşmiştir, bazen de güç kaybedip, zayıf düşüp daha baskın yapıların etkisi altına girerek gerçekleşmiştir.

Güçlü, sömürme alışkanlığı olan malum devletler birçok mazlum coğrafyada yaptıkları gibi Arap alemini de bir “aparat” olarak kullanmıştır. Sadece yer altı ve yer üstü varlıklarını sömürmekle kalmamış Müslümanların İslam anlayışını da tahrip ederek birlik ve beraberliğini engellemeye çalışmıştır. Yarın da bunun için uğraşacaktır hiç şüphesiz. Şaşırılmamak lazım. Dün olduğu gibi bugün de yarın da İslamiyet'in; bölgeye, İslam alemine, dünyaya söyleyecek sözü olur. Dolayısıyla, Arap aleminin bu anlamda rolü büyüktür. Bu sebeple İslam alemi genel olarak safları sıklaştırmak durumundadır. Araya şeytan girmesin.

Çok zamandır kendimce, bazen sesli olarak dillendirdiğim bir konu var. Malumunuz “Avrupa Birliği Bakanlığı” var. Gayet güzel. Peki neden Arap dünyası ile ilişkilerimizi yakın takip etmesi için, başka isim de olabilir, “Orta Doğu Bakanlığı” yok. Neden olmasın diye düşünmüşümdür hep. Hatta bana kalırsa Orta Doğu Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığından çok daha önemli, çok daha stratejik ve çok daha verimli bile olabilir.

MUHAMMED İKBAL BAKIRCI:

Farklı bir bakış açısı sundunuz teşekkür ederim. Arap dünyasının uluslararası rolünden söz ettik. Peki şunu da merak ediyorum. Arap dünyasının uluslararası rolünde Türkiye'nin katkısı ne olabilir, nedir?

AHMET YÜKSEL ŞİMŞEK:

Bunun için Türkiye'ye çok büyük bir görev düşüyor. Belki de en büyük "rol" Türkiye'nin olacak. O sebeple "İslam alemi safları sıklaştırmak durumunda" ifadesini kullandım. Saflar kendiliğinden sıklaşmaz güzel kardeşim. Bu karamsarlık tablosu içinde, bu ezilmişlik yapısı ile, kazanımların ve varlıkların hoyratça harcandığı günümüzde, "Ey Müslümanlar safları sıklaştırın" diyecek bir iradeye ihtiyaç var. O irade Türkiye'dir. Bu da tarihin Türkiye'ye yüklemiş olduğu ağır bir sorumluluktur. Zor bir yük olduğunu düşünüyor. İslam aleminin bu anlamda çok büyük beklentilerinin olduğunu her lahza görüyor, hissediyor ve müşahede ediyorum. Bir gün Türkiye, bu tarihi yükünden kaçamaz hale gelecektir. Hatta o gün gelmiştir diye düşünüyorum. İşte en büyük rol, en ağır yük bu olsa gerek. Bütün mazlumlardan ellerini Rabbine açtığında mutlaka bu beklentilerini dile döküyor, bu şekilde dua ediyorlar emin olun. Semadan inen nasıl bir ağırlıktır bu omuzlarda tahayyül edebiliyor musun?

MUHAMMED İKBAL BAKIRCI:

Rabbim yardımcımız olsun. Sizce Türkiye ve Arap dünyası arasındaki diyalogun güzel olması dünyada nasıl bir yankı oluşturuyor?

AHMET YÜKSEL:

Dünya derken dünyayı yönetenleri kastederek söylüyorum, "Dünya'nın en korkulu rüyası, Türkiye-Arap dünyası birlikteliği, Arap-Türk işbirliği, Arap-Türk Ortak girişimi, Arap-Türk kardeşliğidir. Bunlar o dünya için çok korkunç terimlerdir emin ol. "Küreselciler" o sebeple bu terimleri hiç duymak istemez. Onlar için bir kabus diyebiliriz. Ancak buna karşın bu ilişkilerin güzel olması, ittihad-i İslam anlamında yapılan çalışmalar olarak İslam aleminde, mazlum halklar nezdinde, baskı altında, ezilen, horlanan, kimlikleri elinden alınmak istenen, sömürgeci devletler tarafından yeraltı ve yerüstü kaynakları hortumlanan halkların en büyük özlemi ve sevinç kaynağıdır. Dünyada bu, budur.

MUHAMMED İKBAL BAKIRCI:

Son zamanlarda Türkiye'de göç ve göçmen karşıtlığı propagandası yapılıyor ve adeta bir Arap karşıtlığı varmış algısı da üretilmek isteniyor. Bu algıyı birileri sanki bilinçli bir şekilde üretiliyor gibi görünüyor. Göç ile oluşan rahatsızlıklar, sorunlar, Arap karşıtlığını güçlendirecek bir şekilde kullanılmak isteniyor. Bu kanaatte olan uzmanlar var. Yaşananlar, sosyal medyadaki bu algı çalışmaları Arap dünyasında nasıl yankı buldu? Açılmak istenen bu yara neyi amaçlıyor? Siz ne önerirsiniz?

AHMET YÜKSEL:

Evet maalesef aynen sorunuzda ifade ettiğiniz gibi bir tablo var. Maalesef çok net bu tabloyu görebiliyoruz. Bu konuda uzman olmaya da gerek yok. Konu birtakım mahfillerde hazırlanıyor, ısıtılıyor, pişiriliyor, piyasaya sürülüyor, işleniyor ve gündem yapılıyor. Bu ifsat kültürü maalesef asırlardır kullanıla gelen bir yöntem olmuştur. Birlikleri dağıtan, varlıkları yok eden, algıları ters çeviren hastalıklı bir anlayış bu. İnsanoğlunun kendi kavmini, kabilesini, milletini, milliyetini seçme şansı yoktur. Bunu akliselim her insanın bilmesine rağmen böyle tuzaklara niye düşeriz aklım almıyor. Birileri bilinçli bir şekilde toplumlari manipüle ediyor. Bunu da biliyoruz.

Muhammed bey, Allah cc Kur'an'da, Hucurat Suresi 10. Ayetinde şöyle buyuruyor:

“Ey iman edenler! Bir topluluk bir başka toplulukla alay etmesin; belki de o alaya aldıkları kendilerinden daha hayırlıdır. Kadınlar da başka kadınlarla alay etmesinler; belki o alaya aldıkları kendilerinden daha hayırlıdır. Birbirinizi ayıplamayın; birbirinizi incitici, aşağılayıcı kötü lakaplarla çağırmayın.”

Yine Hucurat Suresi 13. Ayetinde:

“Ey insanlar! Biz sizi bir erkek ve bir kadından yarattık. Soyunuz sopunuzla birbirinize karşı övünesiniz diye değil, birbirinizi tanıyıp kaynaşasınız diye sizi milletlere ve kabilelere ayırdık.” Şeklinde buyuruyor. Dikkat et “birbirinize karşı övünesiniz diye değil” diyor altını çizerek.

Allah resulü (SAV) ise bu konuya defaatle dikkat çekiyor. İnsanların yaratılış icabı eşit olduğunu belirtiyor. Irkçılık malum olduğu veçhiyle, tarihten günümüze dünyanın en büyük problemlerinden birisi olmuştur. Bu yüzden Allah resulü Hz. Muhammed Mustafa (SAV), bütün ırkların eşit olduğunu, hiçbir ferdin bir diğerinden üstün olmadığını, üstünlüğün sadece takva ile olabileceğini Veda Hutbesinde şu şekilde belirtiyor:

“Ey insanlar! Biliniz ki Rabbiniz birdir, atanız da birdir. Bütün insanlar Âdem'den gelmiş, Âdem de topraktan yaratılmıştır. Arap'ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arap'a, beyazın siyaha, siyahın da beyaza hiçbir üstünlüğü yoktur. Allah katında üstünlük ancak takvâ iledir.”

İbni Haldun ise bir ifadesinde; “Coğrafya kaderdir” diyor.

Hal böyle iken bu insanlar neyin kavgasını veriyor be güzel kardeşim, anlamak mümkün değil.

Bu durumda anlaşılıyor ki; manipülatif gayretlerin sebebi ve beklentisi, açılmak istenen yara, birlik ve birlikteliklerin dağılmasıdır. Kin ve nefret söylemleri ile insanların bir birine düşman kılınması, toplumları zayıflatarak en zayıf noktalarından vurmaya amaçlanmaktadır. Yutması kolay hazır lokma haline getirmek istenmektedir. Bütün dert tasa tahakkümü kolaylaştırmak amaçlı olduğu besbelli aslında.

Bunun en bariz seklini bugünlerde maalesef Bölge’de yaşıyoruz. “Körfez ülkelerinde gerek yerli halk gerekse bizler gibi başka ülkelerden gelip yaşayan Müslüman kardeşlerimiz bile ülkemizde olan ferdi ve mevzii olayları, sosyal medyadaki bilinçli algı yönetimi sebebiyle yüzde yüz gerçek olarak kabul etmektedir. Türk diasporasına karşı alenen tavır almaya başladılar. Her bulunduğumuz toplumda gündem bu konuyla başlıyor ve bazen çok ileri giderek kırıcı da oluyorlar maalesef.

Hatta zaman zaman başka ülkelerde cereyan eden olaylardan resimler ve videolar da kullanılarak sanki Türkiye’de olmuş gibi konu dönüp dolaşıp Türkiye Ekonomisine karşı bir eyleme dönüşüyor adeta. Ve bu olaylardan üretilen hikayeler, sadece sosyal medyada değil, prestijli bölgesel Gazetelerde, köşe yazarlarının makalelerinde ve Televizyon kanallarında da günlerce işleniyor.

Devletimizin bu olaylara duyarsız kalmasını istemem. Takınılan tavır sebebiyle yıllardırilmek ilmek örülerek elde edilen kazanımlar Allah korusun bir çırpıda elden kayabilir. Böyle bir ızdırabım var. Zira yurt dışından bakıldığında bu durum, 20 yıllık kazanımlar bir bir hoyratça harcanıyormuş seklinde gözüküyor.

Eğer Devletimiz bu olaylar karşısında gerekli tedbirleri almaz, küçük bir çapulcu grubuna dur demezse, işin bu anlamdaki vahameti bir yana, ayrıca kısmen yaşanan ve bundan sonra da yaşanabilecek birtakım haksız mağduriyetlere de fırsat vererek bu mağduriyetlerin yolunu açabilir. Allah korusun.

Her gün olayların bir yenisini duyuyoruz. Mahcubiyet yaşıyoruz. İzah etmeye çalışıyoruz lakin bazen izah edecek bir şey bulamıyoruz. Manzara şu; bir avuç faşist azınlığın bu ülkenin değerlerini, birikimini esir almaya çalıştığı görülüyor.

Polis, rastgele bir Arap vatandaşı, sadece dil probleminden dolayı konuşup anlaşılamadığı için, yani sorularına doğru cevap alamadığı için "ben anlamaz merkez anlar" anlayışıyla apar topar toplama merkezlerine götürüyor. Kardeşlik hukukuna, iyi niyet fikrine tamiri zor yaralar açabiliyor bu haller.

Türkiye'ye gönül vermiş, çok zor şartlarda dahi Türkiye'nin savunucusu olmuş, işinden atılma pahasına "Türkiye" demiş, "Recep Tayyip Erdoğan" demiş birisinin iyi niyeti ve tavrı hiç fayda vermemiş ki kötü muamele görüyor. Muhtemelen Suriyeli kaçaklardandır zannıyla çok kaba ve hakaretlerle pasaportunu otelden almasına ve oteldeki ailesine dahi haber vermesine müsaade edilmeden apar topar toplama merkezine götürülüyor. Oysa bir haftalığına yılların birikmiş hasretini gidermek için Türkiye'ye ziyarete giden, Ayasofya ile buluşmak orada secde etmek, orada ümmet için dua etmek isteyen, Sultanahmet'i görmek, Topkapı Sarayına gitmek, Mukaddes emanetlere selam vermek için yıllardır Türkiye'yle platonik aşk yaşayan birinin, "Mescidi Aksa ziyaretimde İsrail polisi dahi bana böyle davranmadı" demesi gerçekten çok acıdır. Nasıl olur bu. Hepimizi inciten bir durumdur diye düşünüyorum.

Arap aleminde her kademededen birçok arkadaşımız, akademisyen, iş adamı, öğrenci vs. arayıp Türkiye'ye gitmek istediklerini ama gidişatın korkuttuğunu, gidip gitmeme konusunda tereddütte olduklarını ve tavsiye beklediğini söylüyor. Fakat bendeniz doğrusu, o arkadaşların Türkiye ziyaretlerinden alacakları kötü enerji ile duygu ve düşüncelerinin değişebileceğinden korktuğum için gitmelerini çok arzu etmeme rağmen, inanın büyük bir cesaretle "gidebilirsin kardeşim. Bu olaylar ferdi ve mevzii olaylardır" diyemiyorum. Allah yöneticilerimize kolaylık versin. Oyunları görme ve hal çaresi bulma imkânı ve izanı versin. Zira tedbir alınmazsa durum çok vahim. Allah yardım etsin.

Sosyal medya yasanının acilen hayata geçirilmesi bir zaruret haline gelmiştir. Sosyal medyayı kendi kötü niyetleri doğrultusunda kullananlar bir yana son dönemin virali ırkçı, faşist, azgın azınlığın çığırkanlığı viral ruhları cesaretlendiriyor. Ve cesaretlendirecek gibi de gözüküyor. Hala yalan haber yapmaktan korkmuyorlar. Bu sebeple ferdi de olsa yankısı yurt dışında çok ses getiren hadiselere şahit oluyoruz.

On yıl önce takındığı tavırla, kınayıcının kınamasından korkmadan yasal zemini acilen devletimizin oluşturması gerek. Aksi takdirde kendisini, gündemde kalmak zorunda hisseden özellikle ümitsiz vaka ve avenesi bu işi dahada ileriye taşıyacaktır.

Son sözü yine Merhum Mehmet Akif Ersoy'a bırakalım istiyorum:

“Artık ey millet-i merhume, sabah oldu uyan!
Sana az geldi ezanlar diye ötsün mü bu çan?
Ne Araplık ne Türklük kalacak, aç gözünü!
Dinle peygamber-i zışan'ın ilahi sözünü
Türk, Arapsız yaşayamaz. Kim ki “yaşar” der, delidir!
Arabın, Türk ise hem sağ gözü hem sağ elidir
Veriniz baş başa... zira sonu hüsrân-ı mubin
Ne hükümet kalıyor ortada billahi ne din!”

MUHAMMED İKBAL BAKIRCI

Bu değerli bilgileri ve gözlemlerinizi paylaştığınız için bir kez daha teşekkür ederim. Umarım okuyucularımız için faydalı bir söyleşi olmuştur.

AHMET YÜKSEL ŞİMŞEK:

Ben teşekkür ediyorum, Allah razı olsun, faydalı olmasını Cenabi Hak'tan temenni ediyorum, birliğimizin, beraberliğimizin daim olmasını diliyorum. Bütün okuyucularımızı Allah'ın selamıyla selamlıyorum.

Bir bakışta Güney Asya bölgesi ekonomisi

Mohammad Nadimur Rahman

Güney Asya ekonomisi Hindistan, Pakistan, Afganistan, Bangladeş, Sri Lanka, Nepal, Butan ve Maldivler dahil olmak üzere sekiz ülkeden oluşmaktadır. 2010-2018 yılları arasında tüm Güney Asya'nın genel ekonomik büyümesi, 'yüzde 3'lük küresel ortalamadan' daha hızlı bir şekilde yüzde 6,7 civarında artmıştır. Sonuç olarak, Güney Asya ekonomisinin genelinde sağlık, eğitim ve yaşam standartlarında bir artış olmuştur. Ancak Rusya ile Ukrayna arasındaki devam eden savaş, Pakistan'da yaşanan su baskınları, Sri Lanka'da yaşanan ekonomik kriz ve Kovid-19, Güney Asya'da 2020-2021 yılları arasındaki ekonomik büyümeyi yavaşlatmıştır. Ayrıca Güney Asya bölgelerinin Afganistan, Pakistan ve Hindistan gibi bazı bölgelerinde siyasi istikrarsızlık mevcuttur. Afganistan örneğinde ülke şu anda iktidarı ele geçiren Taliban ile uğraşmaktadır. Öte yandan Hindistan ve Pakistan sınırında Jammu ve Keşmir arasında çatışmalar devam etmektedir. Tüm bu sorunlar Güney Asya'da ekonomik büyümenin önünde engeller yaratmaktadır.

Afganistan, Güney Asya bölgesinde yer almasına rağmen aynı zamanda Orta Asya bölgesinin bir ülkesi olarak da değerlendirilmektedir. Afganistan güneyden, doğudan, kuzeyden ve batıdan birçok Asya ülkesi ile çevrilidir. Örneğin Asya'nın doğusunda ve güneyinde Pakistan, batısında ise İran yer almaktadır. Afganistan'ın kuzeybatısında ise Türkmenistan, kuzeyinde Özbekistan, kuzeydoğusunda Tacikistan, kuzeydoğusunda ve doğusunda Çin yer almaktadır. Bu nedenle Afganistan, Orta ve Güney Asya bölgeleri arasında bir köprü olarak değerlendirilebilir. Dünyadaki tüm ülkeler kalkınmış, yükselen ve gelişmekte olan ülkeler olarak bölünmektedir. Kalkınmış ülkeler, daha gelişmiş ve ilerlemiş ekonomilere sahip olan ülkelerdir.

ASIA

Gelişmekte olan ülkeler ise, ekonomileri hala gelişmemiş ve ilerlememiş, ekonomik açıdan hızlı gelişme gösteren ülkelerdir. Yükselen ülkeler de gelişmekte olan ülkeler kategorisinde yer alsa da sanayileşmenin halen devam ettiği ülkeler yalnızca gelişmekte olan ülkeler olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle, tüm yükselen ülkeler gelişmekte olan ülkeler olarak kabul edilirken, gelişmekte olan ülkelerin tümü yükselen ülkeler olarak kabul edilmemektedir. Kalkınmış ülkelerin altyapısı, gelişmiş sermaye piyasalarına sahip olmaları ve sürdürülebilir ekonomik büyümeleri ile diğer yükselen ve gelişmekte olan ülkelere göre daha gelişmiş durumdadır. Üstelik kalkınmış ülkelerin gelir düzeyi, yükselen ve gelişmekte olan ülkelerle karşılaştırıldığında daha yüksektir. Hindistan, Pakistan ve Sri Lanka, Güney Asya'da yükselen ülkeler olarak kabul edilen üç ülke iken, geri kalan ülkeler hala gelişmekte olan ülkeler olarak kabul edilmektedir.

Güney Asya'nın ekonomik büyümesi, hızlı kentleşmesi ve teknolojik gelişimi nedeniyle esas olarak Hindistan tarafından yönlendirilmektedir. Yani Hindistan'ın teknolojik gelişmesi ülkeyi dünyanın en hızlı büyüyen ekonomisi haline getirmiştir. Hindistan'ın bilgi ve iletişim (BİT) sektörü 2017 yılında GSYİH'nin %9'undan fazlasını oluşturmaktadır. Ayrıca Hindistan, dünyada en fazla İngilizce konuşan ikinci ülkeye sahiptir ve diğer Avrupa ülkeleriyle karşılaştırıldığında daha düşük işgücü maliyetlerine sahiptir. Bu nedenle Hindistan, uluslararası firmalar için mühendislerin ve diğer profesyonellerin önemli bir yeri haline gelmiştir.

Öte yandan Bangladeş'te tekstil imalatını da içeren yerli sanayilerin gelişmesi, Güney Asya ekonomisini daha da güçlendirmiştir. Bangladeş'teki tekstil ürünlerinin neredeyse %80'i ihraç edilmektedir.

Çoğunluğunu kadınların oluşturduğu Bangladeş'in tekstil sektöründe 3,5 milyondan fazla kişi çalışmaktadır. Göçmen dövizleri aynı zamanda Güney Asya'daki ekonomik büyümenin artırılmasında da önemli bir rol oynamaktadır. Nepal'de ekonominin neredeyse yüzde 28'i işçi dövizlerinden sağlanmaktadır. Dolar değeri açısından Hindistan, yaklaşık 80 milyar dolarlık parayla dünyanın en çok havale alan ülkesidir.

Afganistan hâlâ düşük gelirli bir ülke olarak görülse de yeni rejim, ülke ekonomisine pozitif etki yaratan birçok mega projeyi hayata geçirmiştir. Örneğin Afganistan'daki yeni Taliban rejimi, 2008 yılında başlatılan 15 milyar dolar değerindeki Kabil yeni şehir projesinin planını tamamlamıştır. Burada topraklar on binlerce aileye paylaştırılmaktadır. Su, elektrik, kanalizasyon ve yol çalışmaları da Afganistan'da devam etmektedir. Tüm bu mega projelerin finansmanı düşük olsa da bu hükümet, Ağustos 2023'te Khawar inşaat şirketiyle yaklaşık üç milyon kişiye konut ve ilgili altyapının kurulması için bir anlaşmada imzalamıştır. Bu projeler sayesinde Afganistan'da hem eğitim seviyesini hem de istihdam oranı artabilir.

Bu arada Afganistan, Kraft-Herat demiryolu projesi olarak bilinen bir projeyi başlatmıştır. Bu İran, Afganistan, Tacikistan, Kırgızistan ve Çin'den geçen 2 milyar dolarlık beş uluslu bir demiryolu koridoru projesidir.

Aslında bu demiryolu Hindistan'a da bağlıdır. Mayıs 2023'te Afganistan ve İran, Kraft-Herat'ın ilk deneme sürüşünü tamamlamıştır. Bu demiryolunun inşası tamamlandığında ve kendi bölümlerini inşa eden diğer ülkelerle bağlandığında, Afganistan, mal ve emtia taşımacılığında bir merkez olarak ekonomik açıdan fayda sağlayacak ve kendi ürünlerini diğer ülkelere ihraç etme fırsatlarına sahip olacaktır. Mayıs 2023'te hem Pakistan hem de Çin, Çin'den Kuzey Almanya'ya, Avrupa'nın diğer bölgelerine, Orta Doğu'ya ve Afrika'ya kadar uzanan yollar ve otoyollar için Afganistan'a yatırım yapmayı kabul etmiştir. Bu proje Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru (CPEC) olarak bilinmektedir. Tüm bu projeler, Afganistan'ın doğal kaynaklarının doğru şekilde kullanılmasıyla uzun dönemde sanayinin artmasını sağlayabilir. Bu, ekonomik büyümeyi artırarak ülkenin daha gelişmiş olmasına yardımcı olmaktadır.

Ayrıca yeni Afgan rejimi, yaklaşık 2 milyon Afgan halkına su sağlayabilecek ve bu suyu ülkedeki tarımı geliştirmek için kullanabilecek 'Qosh Tepa Kanalı projesini' başlatmıştır. Su, daha fazla tahıl ve buğday üretilebilecek yaklaşık 55.000 hektarlık arazide kullanılabilir. Aslında bu ülke, 2028 yılına kadar önde gelen tahıl ve buğday ihracatçısı olmayı planlamaktadır. Bu kanal projesinin başarıyla tamamlanması ülkeye ekonomik olarak yardımcı olabilir. Bu sayede Afganistan daha fazla gelir elde edebileceği birçok ürünü ihraç edebilir ve hükümetin başlattığı diğer projelerin tamamlanmasına yardımcı olabilir.

Tüm bu kanıtlar, Afganistan'daki ekonomik büyümenin artmasının sadece Afganistan'ı değil, aynı zamanda güney, kuzey, batı ve orta bölgelerdeki yakın Asya ülkelerini de geliştirdiğini göstermektedir. Güney Asya istikrarlı bir ekonomik büyümeye sahip olsa da bu bölgede hâlâ yoksulluk, gelir eşitsizliği ve yüksek işsizlik sorunu mevcut. Örneğin Hindistan, dünyanın en fazla milyarder sayısına sahip olan dördüncü ülkesi olmasına ve yüz milyonlarca insanın orta sınıfta olmasına rağmen, yoksulluğun altında yaşayan ikinci en fazla insanı barındırmaktadır. Ayrıca milyonlarca insan tuvalete ve temiz suya erişim sıkıntısı çekmektedir. Tüm bunlar uzun dönemli ekonomik büyümenin önünde engeller oluşturmaktadır. Ayrıca Hindistan'da artan gelir eşitsizliği, birçok insanın eğitim masraflarını karşılayamadığı tüketimi ve sosyal hareketliliği sınırlamaktadır. Ayrıca zenginliğin yoğunlaşması, uzun dönemde ekonomiye zarar verebilecek siyasi istikrarsızlığa da neden olabilir.

Almanya'da siyahilere yönelik ırkçılık kurumsal düzeyde devam ediyor

Gülçin Kazan Döger

"Almanya'da siyahilerin karşılaştığı en büyük sorunlardan biri polisin ırksal profillemeye yapması. Ayrıca göç ve mülteci politikaları bağlamında vatandaşlık hakları sorunları var"

Akademisyen, yazar, küratör ve film yapımcısı Doktor Natasha A. Kelly, Almanya'da siyahilere yönelik ırkçılığın kurumsal düzeyde devam ettiğini ve özellikle siyahi kadınlar söz konusu olduğunda feminizm hareketinin, bu kadınların sorunlarını görmezden geldiğini söyledi. AA'nın siyahilere yönelik ırkçılığı ele aldığı 3 haberden oluşan haber dosyasının ilk bölümünde, Berlin Sanat Üniversitesi Doktor Öğretim Üyesi Natasha A. Kelly, Almanya'da siyahilere yönelik ırkçılığın kökenini ve siyahi feminizmi anlattı.

Kelly, çocukken taşındığı Almanya'da hiçbir zaman temsil ediliyor hissetmediğini belirterek, "Almanya'nın kuzeyinde küçük bir köyde büyüdüm. O zamanlar hep tek olduğumu düşünürdüm sanki oradaki tek siyahi kız bendim. Ancak daha büyük şehirlere taşındığımda tek olmadığımı, ülkedeki siyahilerin uzun geçmişi olduğunu fark ettim." dedi.

Ülkedeki siyahi varlığı yaklaşık 600 yıl öncesine dayanmasına karşın, müfredatta siyahi tarihinin yer verilmediğini aktaran Kelly, bunun akademik kariyerinde ırk, cinsiyet ve kimlik konularına odaklanmasına neden olduğunu kaydetti.

Kelly, akademisyen olma yolunda çeşitli zorluklarla karşılaştığına dikkati çekerek, şöyle devam etti:

"Kendimi hem siyahi hem de Alman olarak tanımlama mücadelesi verdim. Bunlar iki ayrı şey değil bütünsel bir kimliğin parçaları. Daha sonra medyada, siyasette, toplumda, okulda, kitaplarda hatta üniversitede temsil edildiğimi hissedeceğim siyahi yazarların metinlerine ulaşmak için derinlere inmek zorunda kaldım. Bu süreçte bana yardımcı olan şey, bu sorunların Natasha Kelly'nin kişisel sorunları olmadığını anlamam oldu. Bunlar çoğumuzun toplum içinde yaşadığı sorunlardı ve aslında bu sorunlar kolektif bir kimliğe sahip olduğumuz ve Almanya'daki siyahilerin varlığının yaklaşık 600 yıl öncesine dayandığı gerçeğiyle ilgiliydi."

"Almanya'da siyahilere yönelik ırkçılık kurumsal düzeyde"
Almanya'da siyahilere yönelik ırkçılıkla ilgili kurumsal düzeyde sorunlar olduğuna işaret eden Kelly, şu ifadeleri kullandı:
"Almanya'da siyahilerin karşılaştığı en büyük sorunlardan biri polisin irksal profillemesi. Ayrıca göç ve mülteci politikaları bağlamında vatandaşlık hakları sorunları var. Bunun en yakın örneğini Rusya-Ukrayna Savaşı'nda gördük. Afrikalı öğrencilerin, siyahi oldukları için savaş bölgesinden çıkmasına izin verilmedi. Bu da siyahi nüfus söz konusu olduğunda kurumsal ırkçılığın ne kadar spesifik şekilde devam ettiğini gösteriyor."

Kelly, otoritelerin siyahileri kriminalize ettiğini dile getirerek, "Bizi yasa dışı, aşağı ve tehlikeli olarak görüyorlar. Bu da polis şiddetine yol açıyor. Almanya'da kısa süre önce 16 yaşındaki siyahi bir çocuk 30'dan fazla kurşunla vuruldu. Sayıdan emin değilim ama polisin silahından çıkan kurşun sayısı çok fazlaydı ve bu çocuğun akli dengesi yerinde değildi. Ancak o çocuk beyaz olsaydı tıbbi yardım alır, ona destek verilir ama siyahi olduğu için bu gerçekleşmedi." görüşünü paylaştı.

ABD'nin Minneapolis kentinde, 25 Mayıs 2020'de, siyahi George Floyd'un polis şiddetiyle öldürülmesinin, dünya genelinde büyük yankı uyandırdığını anımsatan Kelly, şu değerlendirmede bulundu:

"Bunu söylediğim için üzgünüm; medya ve siyasetin siyahi toplumun yüzyıllardır söylediklerine kulak vermesi için okyanusun öteki tarafında bir adamın ölmesi gerekti. George Floyd'un öldürülmesi ya da suikasta uğramasıyla ırkçılık konusu gündem oldu ve yıllar süren aktivizm hayatımda bu konuya hiç bu kadar ilgi gösterildiğini görmemiştim. Bu ilginin siyahilerden ve siyahilerin hayatlarından, beyazlara ve beyazların nasıl düşündüğüne, hissettiğine kayması uzun sürmedi. ırkçılık konusu tam anlamıyla siyahilerden gasbedildi."

"Almanya'da feminist hareket sadece beyaz kadınların sorunlarına odaklanıyor"

Kelly, Almanya'daki feminist harekete de değinerek, "Almanya'da feminizm beyazdır. Bu da feminist politikanın veya feminizmin beyaz kadınların sorunlarına ve taleplerine odaklandığı anlamına gelir. Siyahi feminizm, her ne kadar yüzyıllar boyunca varlığını sürdürmüş olsa da her zaman Alman bağlamında konumlandırılarak ifade edilmiş, hiçbir zaman ana akıma ulaşamamıştır." diye konuştu.

Siyahi feminizmin, yazar Audrey Lord'un Almanya'yı ziyaretiyle 1980'lerden itibaren kadın hareketlerinde tartışılmaya başlandığı kaydeden Kelly, şunları aktardı:

"Audrey Lord, Berlin Özgür Üniversitesinde misafir profesör oldu ve kelimenin tam anlamıyla ırkçılık konusunu kadın hareketine taşıdı. İlk değildi ama bence konunun kadın hareketine taşınması açısından önemliydi. Bu sayede kadın kategorisinin kendi içinde homojen bir kategori olmadığı, kadınların çeşitlilik gösterdiği anlaşıldı. Eğer sadece bir grup kadına bakmayıp, tüm topluma bakarsanız, Almanya'da beyaz feminizm ile siyahi feminizm arasında fark olduğu, siyahi feministlerin her zaman ırk, sınıf ve cinsiyetin kesişme noktasında yer aldığını görürsünüz."

Kelly, beyaz feminizmin siyahilerin sorunlarını dışarda bırakmasını, beyaz feministlerin kadın erkek arasında "ücret eşitliği" talebiyle örneklendirerek, şunları dile getirdi: "Sürekli kadınların erkeklerle eşit ücret alması talep ediliyor. Ancak siyahi kadınların veya beyaz olmayan kadınların genellikle iş piyasasına erişimi bile yok. Bu durumda öncelikli talebimiz erkeklerle eşit maaş almak değil, iş piyasasına girebilmek oluyor. Ülkedeki siyahi ve beyaz olmayan kadınların sayısı göz ardı edilemeyecek kadar çok fakat feminist politikalar bağlamında bu kadınlar dikkate bile alınmıyor."

Cinsiyet, sınıf, ırk, engellilik ve yaş gibi kategorilerin birbirinden bağımsız ele alınamayacağını altını çizen Kelly, sözlerini şöyle tamamladı:

"Siyahi feminizm, kadına yaklaşımında Müslüman, Hristiyan veya engelli gibi çeşitli alt kategorilere bakmadan sadece kadın haklarına odaklanıyor. Çünkü bu farklılıkları hepimiz içimizde bulunduruyoruz. Bence bu, siyahi feministlerle beyaz feministler arasındaki en büyük fark. Beyaz feministler, tüm kadınlar için değil kendileri için mücadele ediyor, siyahi feminizm ise tüm kadınları savunmakla kalmıyor herkes için savaşıyor."

Irak izlenimleri: Mukteda es-Sadr'ın taraftarları çoğalıyor

1 yıl aranın ardından yeniden Irak'tayım. Uzun yıllardır kendini işgallerin, iç savaşların, mezhep çatışmalarının ve siyasi krizlerin içerisinde bulmuş bu ülkede aklımdaki birçok soruya cevap bulmaya çalışıyorum.

Irak'a her gittiğimde kendimi gelişmemiş bir Orta Doğu ülkesinin içerisinde bulmakla birlikte ülkenin altyapı, belediyeçilik hizmetleri, sağlık, ulaşım ve şehircilik anlamında bir adım dahi ileriye gitmediğini gözlemliyorum.

Dikkatimi çeken en önemli sorunlardan birisi; Kerkük, Kerbela, Necef ve Bağdat gibi şehirlerde vatandaşlara tam anlamıyla elektrik hizmeti verilememesi. Gün içerisinde birkaç kez elektrik kesintileri yaşanıyor ve bu durum Iraklıların tüm işlerini olumsuz etkiliyor.

Bu ülkede yıllardır hiç değişmeyen bir diğer sorun ise birçok şehrin bakımsız kalmaya devam etmesi. Toplanmayan çöpler, çözülmeyen altyapı sorunları ve belediyeçilik hizmetinin yetersiz seviyede kalması; kötü kokuların yanı sıra birtakım sağlık problemlerini de beraberinde getiriyor.

Tüm bunlarla birlikte şunu net bir şekilde söyleyebilirim ki Irak'ta siyasi olarak dengeler çok hızlı değişiyor ve insanlar kendilerini sürekli yeni bir kargaşanın içerisinde buluyor. Yazının başında belirttiğim soru işaretlerinden en büyüğü Irak siyasetinin son 20 yılına damga vurmuş Şii lider Mukteda es Sadr.

“MUKTEDA'YI GERÇEK ANLAMDA ANLAYAN HER IRAKLI ONUN YANINDA YER ALIR”

Irak tarihinin önde gelen dini liderlerinden biri olan ve Şubat 1999'da bir faili meçhul suikast sonucu öldürülen Muhammed Sadık es Sadr'ın oğlu Mukteda es Sadr, ABD'nin 2003 yılındaki işgalinden bu yana ülke siyasetinde önemli rol oynuyor.

2003 yılında Mehdi Ordusu adı ile bir askeri birim kuran Mukteda; ABD askerlerine karşı savaşmış, ülke içinde ve ülke dışında isminden fazlasıyla söz ettirmeyi başarmıştı.

Sadr en büyük başarısına ise Ekim 2021'de yapılan seçimlerde ulaştı. Sadr bu seçimlerde 72 milletvekili çıkartarak birinci olmayı başarmış, daha sonrasında ise Irak kriz üzerine kriz yaşamıştı. Sadr'ın hükümeti kurmak için İran'a yakınlığıyla bilinen partilerle birlikte hareket etmeyeceğini açıklaması, ülkeyi uzun bir süre siyasi olarak çıkmaza sokmuştu.

Daha sonrasında Sadr siyaseti bıraktığını duyurmuş, seçilen tüm milletvekilleri de görevlerinden istifa etmişti. Bu süreçte Sadr yanlıları defalarca Bağdat'taki Yeşil Bölge'ye gitmiş ve yaşananları protesto etmişti.

Mukteda es Sadr'ın taraftarlarının son dönemde hızlı bir şekilde artmasının başlıca nedenlerinden biri; ABD ve İran'ın ülkeleri üzerindeki faaliyetlerinden dolayı Iraklıların rahatsızlığı.

2003 yılından bu yana ABD'ye karşı sert tavrı ile bilinen Mukteda, bir Şii lider olmasına rağmen 2020 yılından bu yana İran'a da mesafeli ve olumsuz yaklaşıyor. ABD'yi de İran'ı da Irak'ta görmek istemediklerini söyleyen Mukteda; Şii ve Sünni grupları tam bağımsız ve özgür Irak fikrinde bir araya getirmeyi başarıyor.

Irak'ta 2 hafta içerisinde ziyaret ettiğim her şehirde Mukteda es Sadr ve babası Muhammed Bakır es Sadr'ın birçok yere asılmış posterleri karşılaştım. Açıkçası bu garip ama çok da şaşırtmadığım bir durumdu. Gittiğiniz her şehirde, caddelerin ve sokakların en göze çarpan yerinde sizi karşılayan bir cumhurbaşkanı, başbakan ya da siyasi parti lideri değil; Temmuz 2022'de siyaseti bıraktığını duyuran ve o günden bu yana çok fazla konuşmayan bir dini liderdi.

Ancak bu ülkede son 20 yılda yaşanan ABD'nin işgalini, İran'ın uçsuz bucaksız siyasi ve askeri faaliyetlerini ve meydana gelen onca mezhep çatışmasını göz önüne getirdiğim zaman Iraklıların Mukteda'ya artan sempatisini anlayabiliyordum.

Iraklıların yüzüne baktığınızda savaşların yorgunluğunu ve geri kalmışlığın bıkkınlığını gözlerinde fark edebiliyordunuz. Mukteda es Sadr'ın bağımsızlık yanlısı duruşu ve yeni bir Irak vaadi, onlar için farklı bir umudu temsil ediyordu.

Bir Kerküklü Türkmen ile Mukteda üzerine sohbet ederken en dikkat çeken cümlesi şu olmuştu: "Mukteda es Sadr'ı gerçek anlamda anlayan onun yanında yer alır. Anlamayan ise onunla ilgili her şeyi anlamsız görür."

Mukteda es Sadr'ın Irak'ın en önemli dini lideri Ayetullah Sistani ile ilişkisinin nasıl olduğu ile ilgili de bazı Türkmenlerle konuşma imkanı buldum ve birbirinden farklı yorumlarla karşılaştım. Mukteda'nın Sistani ile arasının iyi olmadığını söyleyen de vardı, bir zamanlar iyi olmasa da aralarının düzeldiğini söyleyenler de.

Son yıllarda bu konuda herhangi bir olumsuz haber görülmediği için iki liderin arasının iyi olduğu düşüncesi daha ağır basıyor.

MUKTEDA ES-SADR SİYASETE GERİ DÖNEBİLİR

ABD ve İran karşıtı açıklamaları, tam bağımsız ve özgür Irak yaklaşımı, Tahran yanlısı tüm siyasi ve askeri gruplara mesafeli tavrı, milyonlarca Iraklıyı yanında toplamayı başaran politikaları ve uzun zamandır ülkede kendisinden söz ettirmeyi başaramamış siyasi tavrı nedeniyle Mukteda es Sadr Orta Doğu siyasetine damga vurmuştu.

Bu nedenle Irak gezimde en çok onunla ilgili gelişmelere ve sürece odaklandım. Her ne kadar siyasetten tamamen geri çekilmiş ve mecliste hiçbir milletvekili kalmamış olsa da ülkenin birçok yerinde Sadr'ın etkisi artarak devam ediyor.

Sağlık, eğitim, ulaşım, altyapı ve diğer birçok alanda oldukça geride kalmış bu Orta Doğu ülkesinin yeni bir umuda ihtiyacı var. Iraklı Şiiilerin çoğunluğu o umudu gözlemlendiğim kadarıyla Sadr'ın hareketinde bulmuş.

Irak'ta Muhammed Şiya es-Sudani'nin başbakan olmasının ardından siyasi krizin sona erdiği ve ülkenin özellikle son aylarda dış politikada önemli adımlar attığı bir gerçek. Ancak halk ile konuştuğunuzda hiç kimse uzun yıllardır hükümete gelenlerden memnun değil.

Halk; Nuri el-Maliki, Haydar el-İbadi, Mustafa el-Kazımi ve Muhammed Şiya es-Sudani gibi başbakanların yanlış politikalar izlediklerini, petrol gelirini kendilerine eşit bir şekilde dağıtmadıklarını ve Irak'ın gelişmesi için çalışmadıklarını düşünüyor.

Önümüzdeki dönemde Irak'ta Mukteda es Sadr'ın yeniden siyasete dönmesi ve iktidar olması benim için sürpriz olmaz.

IRAK'TAKİ TÜRKMENLER VE TÜRKİYE

Irak ziyaretim sırasında Kerkük'e her uğradığımda kendimi çok büyük bir şaşkınlık içerisinde buluyorum. Türkiye'den geldiğimizi ve Türk olduğumuzu öğrendiklerinde ellerinde ne varsa hepsini döküyorlar önümüze.

O kadar sıcakkanlı, samimi, yakın ve dürüst insanlar ki bu zamanda nasıl bu kadar iyi kalabilirler diye düşünüyorsunuz. Türkçe konuşuyorlar ve net bir şekilde anlayabiliyorsunuz. Dillerini, kültürlerini, köklerini, geleneklerini asla kaybetmemişler, kaybetmemekte de ısrarcılar.

Size olan yakın davranışlarında ve hizmetlerinde en ufak sahtelik bulamazsınız. Konuştukları zaman gözlerinin içi gülüyor, sanki daha yeni değil de uzun yıllar önce tanışmışsınız. Hiçbir şekilde yabancı hissettirmiyorlar size o topraklarda.

Sizi evinde misafir etmek, ağırlamak ve size hizmet etmek için birbirleriyle yarışıyorlar adeta. Hiçbir karşılık beklemezsiniz onların bu yaklaşımı insanı fazlasıyla duygulandırıyor.

Dünyada hiç kuşku yok ki gezilecek, görülecek ve keşfedilecek yüzlerce, binlerce yer var. Irak'tan daha güzel de onlarca, yüzlerce ülke var. Ama insanın ne kadar güzel ve özel bir varlık olduğunu görmek ve sonuna kadar bunu yaşamak için bir gün mutlaka bir Kerküklü Türkmenin evine misafir olmak gerekir düşüncesindeyim.

Gözleri, kulakları, akılları ve kalpleri sürekli Türkiye'de. Ülkemizde yaşanan gelişmeleri ve gündemdeki olayları çok yakından takip ediyorlar. Türkiye'yi bir dış ülke ya da yabancı bir unsur olarak değil; kendi vatanları, memleketleri ve evleri olarak görüyorlar.

Ancak burada belirtmek durumundayım ki son 10 yılda Irak'ın kuzeyindeki gelişmeler ve DEAŞ terör örgütü başta olmak üzere yaşadıkları birçok sorunda Türkiye'den gerekli destekleri göremediklerini ve yalnız bırakıldıklarını düşünüyorlar.

İngiltere Merkez Bankası, politika faizini yüzde 5,25 seviyesine sabitledi

İngiltere Merkez Bankası, (BoE) politika faizini 25 baz puan artışla yüzde 5,25 seviyesine sabitledi. Ülkede uzun süredir görülen yüksek enflasyon ve artan faizler ekonomik durgunluğa sebep oldu. Ekonomistler, fiyat baskılarının kalıcı olması durumunda para politikasında daha fazla sıkılaşmaya gidileceğini belirtti.

İngiltere Merkez Bankası Para Politikası Komitesi, (MPC) para politikasını yüzde 2'lik enflasyon hedefini, büyüme ve istihdamın sürdürülmesine yardımcı olacak şekilde belirleme kararı aldı.

MPC'nin temel amacı, enflasyonu düşürmeye yönelik adımlar atmak ve bunu Birleşik Krallık Merkez Bankası para politikası çerçevesinde fiyat istikrarının öncelikli hedefi olarak yansıtmak.

İNGİLTERE MERKEZ BANKASI'NDAN KRİTİK KARAR

MPC tarafından düzenlenen toplantıda Merkez Bankası, faiz oranının yüzde 5,25'te tutulması yönünde oy çoğunluğunu sağladı.

Dört üye faiz oranını 0,25 puan artırarak yüzde 5,5'e çıkarmayı tercih etti.

İngiltere Merkez Bankası Başkanı Andrew Bailey, X adlı sosyal medya platformunda yapmış olduğu açıklamada, "Enflasyon son aylarda çok düştü, düşmeye devam edeceğini düşünüyoruz. Bu hoş bir haber. Ancak rehavete yer yok" dedi.

MPC Komitesi, Merkez Bankası rezervlerinin ihraç edilmesiyle finanse edilen devlet tahvili alım stokunun önümüzdeki on iki ay içinde 100 milyar avro azaltılarak toplam 658 milyar avroya düşürülmesi yönünde oy kullandı.

MPC'nin üç yıllık banka faiz oranı, yüzde 5,2'nin biraz altında olarak öngörülüyordu. Para Politikası Raporu tahminlerinde ise TÜFE, (Tüketici Fiyat Endeksi) enflasyonunun yüzde 2 hedefine ulaşması bekleniyordu.

2025 yılının 2. çeyreğine kadar artan ekonomik durgunluğun yurtiçi enflasyon ve dış maliyet baskılarını azaltması beklendiğinden, bu rakamın orta vadede belirlenen hedefin altına düşeceği tahmin ediliyordu.

MPC'nin bir önceki toplantısından bu yana, bölgeler arasında bazı farklılıklar olsa da ülkede küresel büyüme genel olarak ağustos raporu verilerine uygun bir gelişme sağladı.

ÜLKEDENFLASYONİST BASKILAR DEVAM EDİYOR

Ülkede spot petrol fiyatları önemli ölçüde yükselirken temel enflasyonist baskılar yüksek kalmaya devam etti.

Petrol fiyatlarının yeniden yukarı yönlü baskısına ve gıda ile temel mal fiyatları enflasyonundaki düşümlere rağmen yıllık enerji enflasyonundaki azalış ile TÜFE enflasyonunun yakın zamanda önemli ölçüde daha da düşmesi bekleniyor.

Ekonomistler, hizmet fiyatları enflasyonunun aydan aya dalgalanma göstermesi ile birlikte yakın zamanda TÜFE'nin yükseleceğini tahmin ediyor.

Enflasyonun kalıcılığına ilişkin temel göstergelerdeki gelişmeler, hizmet enflasyonuna ilişkin bazı olumsuz haberlerin ortaya çıkmasıyla birlikte karışık bir görünüm sergiledi.

Uzmanlar, sıkı para politikasının iş gücü piyasası ve daha genel olarak reel ekonomideki ivme üzerinde bazı etkileri olduğuna dair artan işaretler olduğunu öne sürüyor.

Sıkı para politikası döngüsünün başlangıcından bu yana Banka faiz oranlarındaki önemli artış göz önüne alındığında, mevcut para politikası duruşunun daraltıcı olduğu görülüyor.

Toplantıda Merkez Bankası Komitesi üyeleri, faiz oranının yüzde 5,25 seviyesinde tutulması yönünde oy çoğunluğunu sağladı.

Para Politikası Komitesi Üyeleri, toplantıda Banka faiz oranını artırmak yerine değiştirmeden dengede tutma kararının daha uygun olduğunu ifade ettiler.

FİYATLARDAKİ BASKILANMALAR AŞIRI DARALTICI PARA POLİTİKASINA NEDEN OLABİLİR

Komite, İngiltere'deki en son açıklanan ekonomik verilerdeki gelişmeler üzerinde durdu ve Banka faiz oranındaki geçmiş artışların ekonomi üzerinde giderek daha fazla baskı oluşturacağını aktardı.

Daraltıcı para politikasının etkisi, ücret artışı ve hizmetler TÜFE enflasyonu gibi yurt içinde oluşturulan enflasyon göstergelerinden ziyade talep ve iş gücü piyasasındaki daraltıcı uygulamalar verilere yansıtılacaktır.

İş gücü piyasasının gevşediğine dair işaretler olduğunu söyleyen uzmanlar, Birleşik Krallık'ta TÜFE enflasyonunun gerilediğini ve beklenenin altında gerçekleştiğini belirttiler.

Toplantıyla ilgili olarak banka temsilcilerinin temaslari ile ağustos ayındaki üretimin, Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) ve Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) ile tutarlı olduğu görüldü.

Ekonomistler, ülkedeki enflasyonun sürdürülebilir bir şekilde yüzde 2 hedefine ulaşması gerektiğini söylüyor.

Üyeler, enflasyonist baskıdan sıyrılmaya kadar sıkılaştırıcı bir politika duruşunun sürdürülmesine karar verdiler.

Ülkede aşırı daraltıcı politika riskleri artmaya devam ettiğinden dolayı ekonomideki para arzı ve enflasyonist dalgalanma olasılığı ihtimali yüksek görülüyor.

Para politikasının sonucunda yaşanan gelişmeler, geçmişteki faiz artışlarından kaynaklanan büyük etkilerin yeniden ortaya çıkabileceğine dikkat çekiyor.

Çeşitlilik ve Yardımlaşmanın İç İçe Geçtiği Bir Dünya: Türkiye'deki Mültecilerin Toplumsal Katkıları ve İnsani Değerleri

MUSTAFA UZUN
Araştırmacı – Yazar

Giriş

Küreselleşmenin ivme kazandığı günümüz dünyasında, farklı kültürlerin ve toplulukların bir araya gelmesi kaçınılmaz bir gerçek haline gelmiştir. Ancak, bazı bölgelerde ve ülkemizde hala ırkçılık gibi olumsuz düşüncelerin izleri görülmektedir. Bu makale, ırkçılığın insanlık tarihindeki yerini irdelemek, İslam'ın ırkçılığı reddedişi ve aynı zamanda Türkiye'ye sığınan mültecilerin ekonomiye katkısı, savaştan kaçış nedenleri ve suç oranları gibi önemli konuları ele alarak bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır.

İrkçiliğin Temelindeki Sorunlar

İnsanlığın tarihine bakıldığında, farklı kültürlerin etkileşimi ve toplumların karşılıklı etkileşimi tarihin her dönemi ve her coğrafya için kaçınılmaz bir gerçektir. Ancak, bu farklılıkların pozitif bir şekilde yönetilmesi ve değerlendirilmesi gerektiği konusundaki fikir birliği henüz tam olarak sağlanabilmiş değildir.

İnsanlık tarihi boyunca, farklı toplulukların farklı coğrafyalara yerleşimi ve etkileşimi, kültürel alışverişin ve bilgi paylaşımının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Ancak, ırkçılığın temelinde yatan yanlış anlayış insanlar tarafından kabul görebilmektedir. Bu tür düşünceler, farklılıkları görmezden gelerek insanları ayırtmak ve ayrımcılığı meşrulaştırmak amacı taşır.

İrkçiliğin temel sorunlarına daha geniş bir perspektiften yaklaşmak, insanların farklılıklarını neden kabul etmek yerine reddettiklerini anlamamızı sağlar. Psikolojik bir perspektiften bakıldığında, ırkçılığın temelinde önyargılar ve bilgisizlik yatabilir. Toplumsal bir bakış açısıyla, ekonomik veya siyasi nedenlerle de ırkçılığın beslenebildiği görülebilir. Son günlerde Türkiye'de devam eden tartışmalar daha çok bu düzlemde devam etmektedir. Bu farklı bakış açıları, ırkçılığın karmaşıklığını anlamamızı ve çözüm arayışlarımızı şekillendirmemizi sağlar.

Sosyal psikolog ve 1968 yılında Martin Luther King Amerika’da ırkçı saldırılarla katledildiğinde öğretmenlik yapan Dr. Jane Elliott, “İrkçilik öğrenilmiş bir davranıştır ve bu öğrenilmişlik, cehalet ve korku temelinde yayılır.” şeklinde ifade etmektedir. Bu görüş, ırkçılığın öğrenilmiş bir davranış olduğunu ve eğitim ve bilinçlendirme ile aşılabileceğini vurgular. Dr. Jane Elliott uzun yıllar boyunca görev yaptığı okullarda ırkçılığın öğrenilmiş bir davranış olduğunu ve bunun eğitim ve bilinçlendirme ile aşılabileceğini deneylerle göstermiştir.

İrkçılığın temelindeki sorunlar, insanlık tarihindeki kültürel etkileşim ve farklılıkların yönetimi konusundaki zorlukları aydınlatmaktadır. İrkçılığın kaynağının önyargılar, bilgisizlik ve güç arayışları olduğu anlaşıldığında, bu sorunun üstesinden gelmek için eğitim, bilinçlendirme ve toplumsal dönüşümün önemi daha da anlaşılır hale gelir.

Türkiye’ye Sığınan Mültecilerin Değerleri ve Toplumsal Katkıları

Türkiye, son yıllarda çeşitli coğrafyalardaki çatışma ve savaşlardan kaçarak gelen mültecilere ev sahipliği yapmaktadır. Bu mülteciler, sadece acil insani yardım gereksinimlerini karşılamakla kalmayıp aynı zamanda ekonomik, kültürel ve toplumsal açıdan da değerli katkılarda bulunmaktadır.

Türkiye, tarih boyunca farklı kültürlerin ve toplulukların kucaklaşma noktası olmuştur. Mültecilere yardım elini uzatma geleneği, Osmanlı İmparatorluğu döneminden günümüze kadar sürmektedir. Türkler, tarih boyunca mültecilere kapılarını açan bir halk olmuştur ve bu yardımseverlik geleneği günümüzde de devam ediyor. Bu geleneğin devam etmesi, mültecilerin Türk toplumuyla kaynaşmasını ve toplumsal dayanışmanın güçlenmesini sağlamaktadır.

Mültecilerin Türkiye ekonomisine katkısı, sadece insani yardım boyutuyla sınırlı değildir. Mülteciler, yerel ekonomilere yeni iş gücü kaynakları sağlayarak, özellikle tarım, inşaat ve hizmet sektörlerinde aktif rol oynamaktadır. İş gücü piyasasına katılan mülteciler, Türkiye’nin kalkınma hedeflerine destek sağlarken aynı zamanda yerel iş gücünün genişlemesine de yardımcı olmaktadır. Mülteciler, yerel iş gücü piyasasının dengelenmesine ve ekonomik büyümeye olumlu katkı sağlıyorlar. Mültecilerin ekonomik entegrasyonu büyük fırsatları da içerisinde barındırmaktadır.

Mültecilerin Türkiye'ye getirdiği kültürel çeşitlilik, toplumsal dokuyu zenginleştiren bir etken olmuştur. Farklı diller, gelenekler, mutfaklar ve sanat formları, Türkiye'nin kültürel mirasına yeni katkılar sunmaktadır. Kültürel çeşitlilik, toplumların yeniden canlanması ve zenginleşmesi için hayati bir öneme sahiptir. Bu çeşitlilik, insanların farklı kültürel perspektifleri anlama ve hoşgörüyle yaklaşma yeteneklerini geliştirirken aynı zamanda kültürel diyalogun ve işbirliğinin önünü açmaktadır.

Türkiye'ye sığınan mültecilerin toplumsal değerleri ve ekonomik katkıları, ülkenin ve insanlığın daha geniş perspektiflerde büyümesine olanak sağlamaktadır. Toplumsal dayanışma, ekonomik büyüme ve kültürel çeşitlilik, mültecilerin getirdiği değerlerin sadece birkaç örneğidir. Türkiye'nin mültecilere yönelik pozitif yaklaşımı, insanlığın ortak değerlerini vurgulayarak daha kapsayıcı ve dayanışmacı bir dünya inşa etme yolunda önemli bir adımdır.

Savaştan Kaçış ve İnsani Değerler: Farklı Bakış Açılıyla Bir İnceleme

Savaş ve çatışma bölgelerinden kaçarak Türkiye'ye sığınan mülteciler, insani değerlerin ve toplumsal dayanışmanın vazgeçilmez bir parçası olarak ortaya çıkar. Savaştan kaçan mültecilerin temel amacı, kendileri ve aileleri için güvenli bir yaşam alanı bulmaktır. Savaşın yıkıcı etkileri, insanların yaşam standartlarını olumsuz yönde etkilerken fiziksel ve psikolojik sağlık sorunlarına yol açar. Savaş ve çatışma koşulları, insanların temel haklarına ve insani değerlere saldırır ve onları evlerini terk etmeye zorlar. İnsanlar yaşamlarını korumak ve onurlarını muhafaza etmek için göç etmek zorunda kalırlar ancak ırkçılık sadece bu mültecilerin değil turistlerin dahi bir kısmına düşmandır.

Mültecilere sahip çıkma ve onlara yardım etme, insanlığın temel insani değerlerinin bir yansımasıdır. Mültecilere yardım etmek, sadece bir insani görev değil, aynı zamanda evrensel insanlık değerlerinin bir ifadesidir. Mültecilere yardım sadece bir hukuki sorumluluk değil, aynı zamanda insanlık onurunu ve toplumsal dayanışmayı yansıtan bir eylemdir.

Savaştan kaçan mültecilere farklı bakış açılarından yaklaşıldığında, insanların hayatta kalma mücadelesinin ötesindeki yönleri daha net bir şekilde görülebilir. Mülteciler, sadece hayatta kalmak için değil, aynı zamanda umutlarını ve hayallerini yeniden inşa etmek için yola çıkarlar. Mülteciler geleceğe yönelik umutlarını korumak isterler. Mülteciler sadece bir kriz durumunun mağdurları değil, aynı zamanda direnişin ve yeniden başlamanın sembolleridir. Bu büyük bir fırsattır ve Türkiye bu fırsatı kaçırmamalıdır.

Savaştan kaçışın nedenleri ve insani değerler açısından farklı bakış açıları, mültecilerin yaşadığı zorlukları ve dayanışmanın önemini daha derinlemesine anlamamıza yardımcı olur. Savaştan kaçışın insan haklarına ve onura yönelik tehditleri göz önünde bulundurarak, mültecilere yardım etme ve onları sahiplenme gerekliliği daha anlamlı hale gelir. İnsanlık olarak, mültecilere yardım etmek ve onları topluma entegre ederek insani değerlerimize olan bağlılığımızı göstermek, daha adil ve dayanışmacı bir dünyanın inşasına katkı sağlar.

Düşük Suç Oranları ve Toplumsal Etki: Mültecilerin Topluma Olumlu Katkıları

Türkiye'ye sığınan mültecilerin düşük suç oranları, toplumsal entegrasyon ve dayanışmanın önemli bir göstergesi olarak öne çıkmaktadır.

Mültecilerin düşük suç oranları, toplumsal entegrasyonun bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Mültecilerin suç oranlarının düşük olmasının arkasında, çoğunluğunun topluma entegre olma çabası ve geleceklerini güvence altına alma isteği yatmaktadır. Mültecilerin yabancı bir topluma uyum sağlama isteği ve toplumsal kabullenişle entegrasyonunun suçla ilişkilendirilmemesi gerekmektedir.

Mültecilerin düşük suç oranları, sadece toplumsal entegrasyonun bir yansıması değil aynı zamanda iş fırsatlarına erişimin ve ekonomik istikrarın da bir sonucudur. Mülteciler, iş gücü piyasasında aktif olarak yer aldıklarında ekonomik bağımsızlıklarını sağlayabilirler. Mültecilerin iş fırsatlarına erişimi arttıkça, suça yönelme ihtimalleri azalır ve topluma olan katkıları artar.

Mültecilerin düşük suç oranlarına farklı bakış açılarından yaklaşıldığında, suçun sadece bireysel davranışlarla değil aynı zamanda toplumsal faktörlerle şekillendiği görülebilir. Suç oranları, sadece bireylerin değil aynı zamanda toplumun yapısı ve ekonomik koşullarıyla da ilişkilidir. Suç çok boyutlu bir olgudur ve mültecilerin düşük suç oranları sadece toplumsal entegrasyonla değil aynı zamanda ekonomik faktörlerle de ilişkilidir.

Sonuç olarak, mültecilerin düşük suç oranları, toplumsal entegrasyonun ve ekonomik istikrarın bir göstergesidir. Mültecilerin topluma olumlu katkıları ve düşük suç oranları, toplumsal dayanışmanın ve insanlık değerlerinin bir yansımasıdır. Suç oranlarının toplumsal faktörlerden etkilendiği ve mültecilerin de bu faktörler içinde yer aldığı göz önünde bulundurulduğunda, mültecilerin toplumun bir parçası olarak kabul edilmesi ve toplumsal entegrasyonun desteklenmesi daha geniş bir perspektifi yansıtan önemli bir adımdır.

Sonuç

Toplumsal Dayanışma ve İnsanlık Değerleriyle Yolculuk

Mültecilerin Türkiye'ye sığınması, sadece bir insani yardım gereksinimi olarak değil aynı zamanda toplumsal dayanışmanın ve insanlık değerlerinin bir yansıması olarak ele alınmalıdır. Irkçılığın reddedildiği, mültecilere sahip çıktığı ve insani değerlere vurgu yapıldığı bir dünya inşa etme sorumluluğu hepimizin üzerindedir.

Mültecilerin toplumsal entegrasyonu ve ekonomik katkıları, toplumsal dokuyu güçlendiren ve insanların birbirlerine olan bağlılığını artıran unsurlardır. Mültecilerin toplumsal entegrasyonu, yerel halkla olan etkileşimleri ve kültürel paylaşımları sayesinde artar.

Sonuç olarak, mültecilere sahip çıkmak ve onları topluma entegre etmek, sadece insani bir sorumluluk değil aynı zamanda insanlık değerlerine ve küresel dayanışmaya verilen önemi yansıtan bir adımdır. Farklı kültürlerin etkileşimi, insanların birbirlerini anlama kapasitesini artırırken, toplumsal dayanışma geleceğe umutla bakma iradesini güçlendirir.

Mültecilerin getirdiği zenginlikleri ve insani değerleri anlamak ve insanlık adına daha kapsayıcı bir dünya inşa etme yolunda adımlar atmak her bilinçli ve şuurlu insanın güzelliğidir.

Antarktika üzerine jeopolitik mücadele diriliyor, ülkeler kıtada varlıklarını artırmaya alışıyor

Dünyada düzenli insan yaşamının olmadığı tek kıta olan Antarktika'da 20. yüzyıl itibarıyla bilimsel çalışmalar gerçekleştirilmeye başlandı. 19. yüzyılın ilk yarısında keşfedilen buzul kıta, üzerinde yapılan bilimsel çalışmaların yanı sıra kimi ülkelerin egemenlik iddialarıyla da anıldı. 1959'da imzalanan Antarktika Anlaşması ile uluslararası hukuk arenasında geçersiz sayılan bu iddialar, günümüzde ve gelecekte gerginlik oluşturma potansiyeli taşıyor.

Antarktika'nın keşfi, ülkelerin sömürge yarışıında olduğu 19. yüzyılda gerçekleşti ve dönemin ruhuna uygun olarak 20. yüzyılın ortasına kadar birçok ülke, kıta üzerinde egemenlik iddia etti.

Arjantin, Avusturalya, Birleşik Krallık, Fransa, Norveç, şili ve Yeni Zelanda; bu topraklarda egemenlik iddialarında bulunan yedi ülkeyi oluşturuyor.

Bu iddiaların bazılarının birbirleriyle çakışıyor olması ve geri kalan yaklaşık 190 ülkeden gelen tepkiler nedeniyle buzul kıtadaki jeopolitik gerginlikler devam ediyor.

1959 yılında, dönüm noktası niteliğinde bir diplomatik çaba sonucunda Antarktika anlaşması imzalanmış ve 1961 yılında yürürlüğe girmişti.

Bu tarihi anlaşma, Antarktika'nın bilimsel araştırma ve uluslararası iş birliği için korunmasının önemini kabul ederken, toprak anlaşmazlıklarını da ele alıyordu.

Başlangıçta 12 lke tarafından imzalanan ve şu anda 56 imzacısı bulunan anlaşma; kıtanın barışlıl kullanımını teşvik ederken askeri faaliyetleri, nükleer denemeleri ve mineral madenciliğini yasaklıyor.

Bölgede hak iddiasında bulunan 7 ülke de anlaşmanın imzacıları arasında yer alıyorlar.

Antarktika Anlaşması'nın en önemli unsuru, toprak iddialarını askıya alıyor olmasıdır.

Anlaşmaya göre; ülkeler, Antarktika'daki egemenlik iddialarını sürdürmekle birlikte anlaşma süresince bu iddiaları uygulamamayı veya yenilerini oluşturmamayı kabul ve taahhüt ediyorlar.

Bu uzlaşma; bilimsel araştırmalarda, ekolojinin korunmasında ve barışçıl çabalara odaklanılmasında kolaylaştırıcı bir etki oluşturuyor.

Antarktika Anlaşması'nın sağladığı kapsamlı çerçeveye rağmen, toprak anlaşmazlıkları ve anlaşma hükümlerine ilişkin farklı yorumların oluşmasıyla ilgili sorunlar devam ediyor.

Diplomatik çabalar ve müzakereler, bu anlaşmazlıkların yönetilmesinde etkili olmakta ve ulusların barışçıl çözüme olan bağlılığını göstermekte.

İklim değişikliği ve kaynak kıtlığı ile ilgili küresel endişeler arttıkça, Antarktika'nın jeopolitik önemi de artarak durumu daha da karmaşık hale getiriyor.

Antarktika'nın el değmemiş çevresi ve eşsiz ekosistemleri, bu bölgenin korunmasına yönelik bir taahhüde ilham verdi.

Antarktika'nın korunması için 1998'de yürürlüğe giren, yasal olarak bağlayıcı Madrid Çevre Koruma Protokolü, Antarktika'yı "barış ve bilime adanmış doğal bir rezerv" olarak tanımlıyor ve en az 50 yıllık bir süre için tüm maden kaynakları faaliyetlerini yasaklıyor.

ANTARKTİKA'NIN ÖNEMİ

Antarktika; sahip olduğu düşünülen doğal kaynaklar, üs kurma ve güvenlik faaliyetleri ile deniz yetki alanı gibi sebepler dolayısıyla ülkelerin ilgisini çekiyor.

ABD İçişleri Bakanlığı'nın Jeoloji Araştırmaları Birimi için 1991'de John Kingston tarafından yazılan bir araştırma raporundaki bilgilere göre, Antarktika'da 3 kilometreküp doğal gaz, 19 milyar varil çıkartılabilir petrol olduğu tahmin ediliyor.

Kingston'un tahminleri, varlığı kanıtlanmamış rezervler üzerinden gerçekleştirildi.

Vladimir Afanasiev ve Iain Esau'nun Şubat 2023'te Upstream Online'da yayımlanan yazılarında, Rusya'nın devlet jeoloji kurumu Rosgeologia'nın 2020'de Antarktika'nın hidrokarbon rezervlerinin 500 milyar petrole denk olduğu yönünde bir tahminde bulunduğu aktarıldı.

Antarktika'dan elde edilecek toprak parçaları bir ülkeye bu yeraltı kaynaklarını çıkarma hakkının yanında deniz alanı da sağlayacak.

Antarktika'daki topraklarından okyanusun 200 deniz mili açıklarına kadar uzanan bir Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) elde etmek, bir ülkenin bu alanlarda egemenlik sahibi olması anlamına geliyor.

MEB ilanı, Bahçeşehir Üniversitesi'nin konu üzerindeki yazısına göre; ülkelere balıkçılık faaliyetlerinin düzenlenmesine ilişkin geniş haklar sağlıyor ve büyük önem arz ediyor.

María Ana Leal'in Centro de Estudios Estratégicos del Ejército del Perú'da İspanyolca, Atalayar'da İngilizce olarak paylaşılan makalesine göre; Antarktika, konumu nedeniyle hava iletişiminin en kolay olduğu bölge olarak öne çıkıyor ve uzay çalışmaları açısından da kritik bir öneme sahip.

BEYAZ KITADA ÇEKİŞME

Ülkeler, 2048'de sonlanacak Antarktik Anlaşması için şimdiden yerlerini almış durumdadır. World Atlas'a göre; Arjantin, Avustralya, Belarus, Belçika, Brezilya, Bulgaristan, Şili, Çin, Çek Cumhuriyeti, Ekvador, Finlandiya, Fransa, Almanya, Hindistan, İtalya, Japonya, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Pakistan, Peru, Polonya, Romanya, Rusya, Güney Afrika, Güney Kore, İspanya, İsveç, Ukrayna, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri ve Uruguay'ın kıtada araştırma tesisleri bulunuyor.

28 Nisan 2023'te Time'da yayımlanan bir yazısında Ian Bremmer; Çin'in kıtada araştırma tesisi inşaatlarını artırma girişimini, "Pekin'in Antarktika'nın geleceği ile ilgili söz sahibi olmaya ilişkin yatırımları" olarak değerlendiriyor.

CSIS'e yazan Daniel Runde ve Henry Ziemer da Çin'in istasyon açma girişimini "Antarktika'nın büyük güçlerin rekabetine sahne olma potansiyelinin arttığına" ilişkin bir kanıt olarak değerlendiriyor ve Pekin'in laboratuvarlarının "kolayca askeri amaçlara hizmet edebileceğini" belirtiyor.

Runde ve Ziemer'ın "tesislerin askeri amaçlara hizmet etmesi" için belirttiği ihtimalin, bölgedeki diğer tesisler için de geçerli olduğunu unutmamak gerekiyor. Bölgede askeri faaliyetler her ne kadar yasak olsa da bu durum bir endişe kaynağı olarak varlığını sürdürüyor.

2014'te Antarktika'ya giden ve izlenimlerine ilişkin BBC'ye bir yazı kaleme alan Matthew Teller; kıtada toprak sahipliği iddiasında bulunan Şili ve Arjantin'in Antarktika ana karasında daimi bir ordu bulundurduğunu, bazı ülkelerin askeri varlıklarını gizli tutmasından ya da askeri görevler yürütmek için sivil taşeronları işe alıyor olduklarından endişe edildiğini belirtmişti.

The Organization for World Peace için yazan Dzhari Chauvet, Antarktika Anlaşması'ndaki yasal boşlukların güncellenmemesi hâlinde bölgenin yeni bir çatışmaya gebe olduğunu belirtiyor.

Chauvet, anlaşma boyunca "bilimsel araştırma" teriminin kapsamının net bir şekilde belirlenmemiş olmasını ve anlaşmada yer alan yasal çerçeve ile adada askeri yığınak yapılmasının engellenemeyecek olmasını anlaşmanın en büyük sorunları olarak belirtiyor.

Ülkelerin odağında olan ve yüksek bir ekonomik potansiyele sahip olduğu tahmin edilen bu kıta buzul tabakasının erimesiyle daha erişilebilir olacak. Şu an "bilimsel araştırma" sebebiyle kıtaya yerleşkeler inşa eden ülkeler bu durumda hak iddialarına başlayabilir ve bu durum çatışmaların doğmasına sebep olabilir.

ABD hegemonyasının sonu geliyor: Milley'den Çin ve Rusya itirafı!

ABD'nin Soğuk Savaş sonrası kurduğu hegemonya azalırken uzun zamandır dünya siyasetinin gündeminde 'üç kutuplu' yeni düzen konuşuluyor. ABD Genelkurmay Başkanı Mark Milley'den gelen, "Artık en az üç süper gücün (ABD, Çin ve Rusya) bulunduğu çok kutuplu bir uluslararası ortamda bulunuyoruz" açıklaması itiraf niteliğinde değerlendiriliyor.

ABD Genelkurmay Başkanı Mark Milley, geçtiğimiz günlerde Ulusal Savunma Üniversitesi mezunlarıyla bir araya geldi. Milley, toplantıda, dünyada artık Batı'nın iddialarının aksine bir değil üç süper güç olduğunu belirtti.

Sovyetler Birliği'nin çökmesiyle ABD'nin uzun bir süre tek süper güç olduğunu vurgulayan Milley; önce Rusya'nın, sonra da Çin'in geldiğini söyledi. Üç kutuplu dünyanın durumu daha da karmaşık hale getireceği iddiasında bulunan Milley; '10 ila 15 yıl içinde çok ciddi zorluk ve krizlerle karşı karşıya kalınabilir' dedi.

ABD ORTA DOĞU'DAN ELİNİ ÇEKİYOR MU?

ABD'nin 7 Ekim 2001'de başlayan Afganistan'daki varlığı, 20 yılın ardından 31 Ağustos 2021'de ABD askerlerinin Afganistan'dan çekilmesi ile son bulmuştu.

Beyaz Saray, ABD'nin Afganistan'dan çekilme süreci ile ilgili önemli karar ve zorlukları rapor eden bir belge yayınlamıştı. Belgede; ABD'nin küresel gücünü kaybettiği iddiaları yalanlanmıştı.

Belgenin bir bölümünde şu ifadelere yer verilmişti; "Başkan (Joe Biden) Afganistan'dan ayrılma kararı aldığında, bazıları bunun ittifaklarımızı zayıflatabileceğinden veya ABD'yi küresel sahnede dezavantajlı duruma düşürebileceğinden endişelendi. Bunun tersi oldu. Çok sayıda kamuoyu araştırmasının da kanıtladığı gibi, dünyadaki konumumuz önemli ölçüde daha yüksek. İttifaklarımız her zamankinden daha güçlü. Finlandiya NATO'ya kabul edildi ve İsveç de yakında kabul edilecek. Mevcut ortaklıklarımızı güçlendiriyor ve dünyanın dört bir yanındaki ülkelerle yeni ortaklıklar kuruyoruz. Küresel sahnede Amerika başı çekiyor."

ABD ve Joe Biden cephesinden 'Orta Doğu'dan çekilmiyoruz' temalı mesajlar gelmeye devam ediyor. Buna karşın ABD ordusunun bölgedeki aktif varlığı, askerlerin Afganistan ve Irak'tan çekilmesinden sonra azaldı.

ABD, uzun yıllardır 'DEAŞ ile mücadele' gerekçesiyle Suriye'deki askeri varlığını tutmaya devam ediyor. Ancak ABD'nin Suriye'deki varlığı, Washington'ın terör örgütü PKK/PYD'ye yönelik desteği nedeniyle Türkiye tarafından sert bir şekilde eleştiriliyor.

BÜYÜYEN GÜÇ: ÇİN VE YENİ SİYASİ ROLLERİ

ABD, büyük Orta Doğu bölgesinde savaşlara dahil olurken askeri ve maddi güç harcamaları yapıyordu. Çin ve Rusya ise ABD'nin yaşadığı güç zehirlenmesinden istifade ederek büyük atılımlar gerçekleştirdi.

Çin'in dünya ekonomisinden aldığı pay her geçen gün büyüyor. Pekin, siyasi arenada da yeni roller üstleniyor.

2016 yılının başında Suudi Arabistan'ın Şii din alimi Ayetullah Şeyh Nimr Bakır el-Nimr'i idam etmesi sonucu Suudi Arabistan'ın Tahran Büyükelçiliği ateşe verilmişti. Bu olay üzerine iki ülke arasındaki diplomatik ilişkiler gerilmişti. Geçtiğimiz sene Çin Devlet Başkanı Xi Jinping; Körfez turuna çıkmış, Arap ülkeleriyle yeni bir döneme gireceğinin sinyalini vermişti.

Xi, ziyareti sırasında Arap ülkeleriyle 29 Milyar dolar değerinde tam 20 farklı anlaşma imzalamıştı. İlk kez Çin-Arap zirvesi düzenlenmiş, Körfez ülkeleriyle yapılacak petrol ve gaz ticaretinde Yuan para biriminin kullanılması duyurulmuştu.

Petrol konusunda dışarıya bağımlı olan Çin, hem Suudi Arabistan hem de İran petrollerinin en büyük alıcısı olan ülkelerde üst sırada yer alıyor.

Çin'in başkenti Pekin'de mart ayında basından gizli gerçekleşen müzakereler ise bugünlerde sonuç verdi. İran ve Suudi Arabistan, 7 yıllık aradan sonra ilişkilerini yeniden kurma kararı aldı. Normalleşme sürecinde Çin'in rolü ise tüm dünya tarafından dikkat çekmeyi başardı.

Oyun dışı kalan Beyaz Saray'dan konuya ilişkin açıklama gecikmedi. Çin'in faaliyetlerini gözlemlediklerini söyleyen ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü John Kirby, "Orta Doğu'da, Afrika'da veya Latin Amerika'da Çin etkisine karşı at gözlüğü takmış değiliz. Kendi bencil çıkarları doğrultusunda dünyanın başka yerlerinde nüfuz ve dayanak kazanmaya çalışan Çin'i kesinlikle izlemeye devam ediyoruz" açıklamasını yaptı.

ABD merkezli düşünce kuruluşu Brookings Enstitüsü'nden emekli diplomat Jeffrey Feltman da Çin'in ara buluculuk rolüne ilişkin demeç verdi. Feltman; "Bu durum, Biden yönetimine bir tokat olarak kabul görecektir. Çin'in bölgede nüfuzunu ne denli yükselttiğinin kanıtı olarak yorumlanacak" ifadelerini kullandı.

Eski Başkan Barack Obama döneminde ABD'nin Doğu Asya'daki en üst düzey diplomatı olan Daniel Russel, Çin'in anlaşmaya ara buluculuk yapmasının Washington için "önemli sonuçlar" doğurabileceğini belirtti.

QIN GANG İLE BLINKEN GÖRÜŞTÜ

Çin'e ait yüksek irtifalı bir istihbarat balonu ABD üzerinde uçuş yapmış, casus balon iki ülke arasında diplomatik krize sebep olmuştu. Yaşanan kriz nedeniyle gerçekleşemeyen Qin Gang-Blinken görüşmesi ertelenmişti.

İki Bakan bugün telefon konuşması gerçekleştirdi. Gang, görüşmede, Çin-ABD ilişkilerindeki temel sorunlar konusundaki tutumunu tekrarladı. Gang, ABD'nin "Çin'in iç işlerine karışmayı bırakması, rekabet adına egemen güvenliğine ve kalkınma çıkarlarına zarar vermeye son vermesi gerektiğini" belirtti.

ÇİN-RUSYA İŞ BİRLİĞİNDE DOĞU BLOĞU

Çin'in ekonomik büyümesindeki temel sebebi oluşturan dış ticarete toplam payın yarısını Batılı ülkeler oluşturuyor. Buna karşın; Rusya'nın ABD ve Avrupa ülkeleriyle ilişkilerinin bozulması ile Çin-Rusya alışverişleri sayesinde iki ülke yakınlaşıyor.

Rusya'nın Ukrayna savaşı, Çin'in ise Tayvan krizi; Batı karşısında iki ülkenin ortak paydalarda buluşmasına sebebiyet veriyor.

TRT Haber'de yer alan bilgiye göre; iki ülke arasındaki ticaret hacmi 2021'de 148 milyar dolar iken, 2022'de 190 milyar dolar ile rekor seviyeye ulaştı. Stratejik iş birliği vizyon belgesi ve 30'a yakın anlaşma imzalayan Pekin-Moskova arasında sıcak temasın devam edeceği öngörülüyor.

Ekonomik çıkarları olmasına karşın Pekin yönetimi, Ukrayna savaşı konusunda 'barışçı' çözümden yana olduğunu belirtmişti. Çin, ABD'nin büyük bir ülke olarak krize siyasi çözüm bulmak yerine "yangına körükle gitmek"le ve "durumdan kar sağlamaya çalışmak"la suçlamıştı.

Ukrayna savaşının olası sonuçlarından bağımsız bir şekilde, Çin'in hammadde ve petrol ihtiyacı başta olmak üzere Rusya ile ekonomik iş birliğini giderek artırması bekleniyor. Bu durum ABD'nin ve Batılı ülkelerin rahatsızlığına sebep oluyor.

ABD'li yetkililerden gelen açıklamalar, 'Güçlü Doğu Bloğu' gerçeğini de açığa çıkarıyor. Önümüzdeki 10 yıl içerisinde dünya ekonomisi üzerinde Çin'in payının artması bekleniyor. İlerleyen dönemde askeri ve siyasi arenada daha fazla söz sahibi olan Çin-Rusya ortaklığının, ABD ve Batı hegemonyasına büyük bir darbe yapacağı öngörülüyor.

Devletler yenilenebilir enerjiye d6n6k yatırımlarını artırıyor

Dünyadaki enerji kaynakları yenilenebilir sisteme dönüşüyor. Her geçen gün yenilenebilir kaynaklara daha çok yatırım yapılıyor. Peki, dünyada fosil yakıtların yerini hangi yenilenebilir enerji kaynakları alıyor? Devletler yenilenebilir enerjiye nasıl yatırım yapıyor?

Günümüzde enerji ihtiyacı giderek artıyor. Dünyada ihtiyaç duyulan enerji kaynaklarının birçoğu genellikle fosil yakıtlar olarak adlandırılan kömür, petrol, doğal gaz gibi yakıtlardan oluşuyor.

Ancak tüm dünya ülkelerinin odaklandığı ve önem verdiği enerji güvenliği, enerjinin verimli kullanımı, çevre kirliliğinin önlenmesi gibi konular, ülkelerin fosil yakıtları kullanımını azaltma ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelme hızını artırıyor.

Yenilenebilir enerji, doğal kaynaklardan elde edilen ve sürdürülebilirliği olan enerjiler olarak tanımlanıyor. Rüzgar ve güneş enerjisi, su gücü, biyokütle enerjisi, deniz dalgalarının gücü ve jeotermal enerji gibi kaynaklar yenilenebilir enerji kaynağı olarak isimlendiriliyor. Bu kaynaklar, tükenmesi zor kaynaklar olarak değerlendiriliyor.

Yenilenebilir enerji üretimi, dünyadaki birçok ülke için büyük bir odak noktası haline geldi. İngiliz danışmanlık şirketi Ernst and Young'ın yılda iki kere hazırladığı Yenilenebilir Enerji Ülke Çekicilik Endeksi'nin (RECAI) Haziran 2023 raporuna göre, Almanya ilk kez Çin'i yerinden ederek ikinci sıraya yerleşti.

Euronews'in aktardığına göre; dünyadaki yenilenebilir enerji pazarının ilk 40'ında yer alan ülkeleri değerlendiren listede Amerika Birleşik Devletleri birinci sıradaki yerini korudu. Türkiye üç puan yükselerek 30'uncu sıradan 27'inci sıraya yükseldi. Rapora göre, ilk beş sırada ABD, Almanya, Çin, İngiltere ve Fransa bulunuyor.

16 Ağustos 2022'de ABD Başkanı Joe Biden, ülkenin temiz enerji dönüşümüne 369 milyar ABD doları yatırım yapmak üzere Enflasyonu Düşürme Yasasını imzalamıştı.

Bu yasa ABD’de temiz enerji ve ulaşım sektörü istihdamında, üretimde ve yenilenebilir enerji projeksiyonlarında bir artışa yol açtı. Mart 2023’te ABD’de ilk kez yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilen elektrik enerjisi kömürden elde edilen enerji miktarını geçti.

Yeşil Gazete’nin aktardığına göre; yenilenebilir enerji kullanımının artırılmasıyla, enerji sektörünün 2035 yılına kadar yüzde 63-87 oranında sıfır ve düşük emisyonlu kaynaklardan oluşacağı öngörülüyor. 2022 ve 2027 yılları arasında ABD’nin yıllık rüzgar ve güneş PV kapasitesi ilavelerinin yüzde 75 oranında artacağı belirtiliyor.

Enerji Günlüğü’nde yer alan habere göre; ABD’nin ilk ticari ölçekli denizüstü rüzgar enerjisi projesi olan 806 MW’lık Vineyard RES, ekim ayında elektrik üretimine başlayacak.

Almanya ise 2030 yılına kadar enerji üretiminin yüzde 80’ini yenilenebilir kaynaklardan karşılamayı hedefliyor. Ülkede halen yenilenebilir kaynaklar enerji üretiminin yüzde 46’sını karşılıyor.

Almanya’da yenilenebilir enerjilerden üretilen elektriğin tüketimdeki payı 2021’de yüzde 42,7’den 2022’de yüzde 48,3’e yükseldi. Özellikle kara rüzgarı enerji sistemine en büyük katkıyı sağlarken, açık deniz rüzgarıyla birlikte rüzgar enerjisi yüzde 25,9’luk bir paya sahip oldu. 100,5 TWh ile karadaki rüzgar üretimi bir önceki yıla göre (89,4 TWh) yaklaşık yüzde 12,4 daha yüksek oldu.

24,7 TWh ile açık deniz rüzgar türbinlerinden elde edilen üretim, bir önceki yılın 24,0 TWh rakamının yüzde 2,9 üzerinde gerçekleşti. Güneş enerjisi yüzde 11,4’ü oluştururken, biyokütle ise yüzde 8,2 oldu. Hidroelektrik ve diğer yenilenebilir enerji kaynakları ise kalan yüzde 2,8’i oluşturdu. Genel olarak, 2022’de yenilenebilir enerjilerden üretim 233,9 TWh olup, bir önceki yılki 215,5 TWh rakamının yaklaşık yüzde 8,5 üzerine çıktı.

Çin’de rüzgar ve güneş enerjisi üretiminde önemli bir artış yaşanıyor. Global Energy Monitor (GEM) tarafından yapılan yeni araştırmaya göre; Çin’in 2030 yılı için belirlediği hedeflere erken ulaşacağı öngörülüyor. Pekin, dünyanın önde gelen güneş paneli tedarikçisi konumuna gelerek son yıllarda küresel güneş paneli maliyetlerini ciddi oranda düşürdü. Güneş enerjisinin yanı sıra rüzgar enerjisinde de büyük atılımlar yapan Pekin yönetimi, karada ve denizde rüzgar enerjisi toplam kurulu gücünü dünya sıralamasında ilk 7 ülkenin toplam kapasitesine eşdeğer konuma getirdi.

Çin; İç Moğolistan, Sincan, Gansu ve kıyı bölgelerde yeni rüzgar projelerine hazırlık yaparak, 2025’ten önce kurulu gücüne 371 gigawatt daha ekleyerek küresel rüzgar enerjisi filosunu neredeyse iki katına çıkarmayı amaçlıyor.

İklim kriziyle mücadelede konusunda da anahtar ülke olarak görülen Çin'de, küresel ısınmayı 1,5 derece hedefi altında tutmak için sera gazı salımlarını düşürmeye yönelik çabalar sürüyor.

İngiltere'nin 1 Ekim 2022-28 Şubat 2023 tarihlerini kapsayan dönemde yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimi kış boyunca tüm hanelerin elektrik ihtiyacını karşılayacak seviyeye ulaştı. İngiltere'nin hidroelektrik, rüzgar ve güneşten elektrik üretimi 47 teravatsaat oldu. AA'da yer alan habere göre; bu üretim, ülkede kış döneminde tüm hanelerin ya da yıl boyunca 16 milyon hanenin elektrik ihtiyacını karşılayacak seviyeye denk geldi.

Fransa'da ise geçtiğimiz şubat ayında Ulusal Meclis ve Senato, Yenilenebilir Enerji Hızlandırma Yasasını kabul etti.

Yasa, çevreye duyarlı olmayan arazileri, örneğin ana yolların sınırındaki arazileri ve büyük otoparkları güneş panellerinin kurulumu için serbest bırakmayı amaçlıyor. Tasarı, 2050 yılına kadar açık deniz rüzgar sahaları ve şebeke bağlantıları için mekansal planlamayı zorunlu kılıyor. Mekansal planlama, ülkenin çok yıllık enerji çerçevesiyle aynı zamanda 2024'te kabul edilecek.

Enerji Günlüğü'nün aktardığına göre; yenilenebilir enerji hedeflerini revize eden İtalya da 2030 yılına kadar yenilenebilir kapasitesini iki katından fazla artırmayı planlıyor.

İtalya, temiz enerji kaynaklarının 2030'da ülkenin toplam enerji tüketiminin yüzde 40'ını karşılamasını hedefliyor.

Yunanistan'ın ise rüzgar enerjisi kapasitesinde büyüme ivmesi dikkat çekiyor. Yunanistan Rüzgar Enerjisi Derneği'nin istatistiklerine göre; Atina yönetimi, içinde bulunduğumuz yılın ilk altı ayında toplam gücü 252 megavatın üzerinde olan 77 rüzgar türbinini şebekeye bağladı.

Yunanistan rüzgar enerjisi kapasitesine yapılmış olan söz konusu son eklemeler, 290 milyon ABD Doları'nı aşan yatırıma karşılık geliyor. Ayrıca 2023'ün ilk yarısının sonu itibarıyla büyük çoğunluğu önümüzdeki 12 ay içerisinde şebekeye bağlanması beklenen 600 megavatın üzerinde yeni rüzgar enerjisi santrali yapım ya da sözleşme aşamasında.

Türkiye de yenilenebilir enerji yatırımlarına hız veren ülkeler arasında yer alıyor. Türkiye'nin 2027 itibarıyla dünyada en yüksek yenilenebilir enerji kapasitesine sahip ülkeler arasında 10'uncu sıraya yükselmesi bekleniyor. Türkiye'nin güneş enerjisi kapasitesinin 2035'e kadar yaklaşık yüzde 500 artışla 52,9 gigavata ulaşması ve güneş enerjisinin en yüksek kurulu güce sahip kaynak olması amaçlanıyor.

Türkiye'de 30'dan fazla güneş paneli üretim fabrikası ile yıllık 12 gigavat kapasitede panel üretimi gerçekleştiriliyor.

Tayvan hükümeti Cumhurbaşkanının katılımı ile yeni denizaltısını tanıttı: "Tarih bugünü sonsuza kadar hatırlayacak"

Tayvan hükümeti, ilerleyen dönemde gerçekleşebilecek olası bir Çin saldırısına karşı savunma sanayisini güçlendirme politikası izliyor. Çin ordusunun ada etrafında düzenli olarak tatbikat yaptığını belirten Tayvan hükümeti, ilk yerli

Tayvan Cumhurbaşkanı Tsai Ing-wen, geçtiğimiz gün liman şehri Kaohsiung'da gerçekleştirilen denizaltı tanıtım lansmanına başkanlık etti.

ABD'li üst düzey yetkililer, Çin'in önümüzdeki birkaç yıl içerisinde askeri olarak bir işgale kalkışabileceğini ve Tayvan'ın bu işgale hazırlıklı olması konusunda uyardılar.

Uluslararası siyasi uzmanlar, Çin'in adaya herhangi bir saldırı gerçekleştirmeyeceğini düşünüyor ve Pekin'in Tayvan ile barışçıl bir anlaşma yapmak istediğini belirtiyor.

Pekin, Tayvan hükümetini resmi bir bağımsızlık ilan etmemesi konusunda ve uluslararası alanda herhangi bir destek talep etmemesi konusunda sert bir şekilde uarmıştı. Çin, Tayvan'ın bu uyarıları dikkate almamasının ardından Tayvan boğazında kapsamlı bir askeri tatbikat gerçekleştirerek adaya daha fazla baskı yapmaya başladı.

Tayvan Cumhurbaşkanı Tsai Ing-wen, Tayvan bayrağı ile kaplanmış denizaltının önünde yaptığı konuşmada, "Bu yaşananlar imkansız gibi görünüyordu ama başardık. Tarih bugünü sonsuza kadar hatırlayacak" şeklinde konuştu.

Askeri yetkililerin yaptığı açıklamalara göre, 1,54 milyar dolarlık (1,27 milyar sterlin) dizel-elektrikle çalışan denizaltı birkaç testten geçtikten sonra 2024 yılı içerisinde donanmaya teslim edilecek.

Tayvan, Hollanda yapımı iki eski tekne de dahil olmak üzere toplam 10 denizaltıdan oluşan bir filo kurmayı ve onlara füzeleri eklemeyi planlıyor.

Tayvan askeri denizaltı programı başkanı Amiral Huang Shu-kuang, geçtiğimiz hafta gazetecilere yaptığı açıklamada, savunma sanayi gelişmelerinin Çin'in Tayvan'ı bir işgal için kuşatma veya bir deniz ablukası gerçekleştirme girişimlerini savuşturmak olduğunu söyledi.

Tayvan Ulusal Savunma ve Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü'nde askeri araştırmacı olarak görev yapan William Chung, denizaltılar hakkında, "Gizli, ölümcüllük ve sürpriz yetenekleriyle gerilla tarzı savaş yürütebilir. Tayvan'ın küçük donanmasının Çin'in güçlü donanmasına karşı inisiyatif almada yardım edebileceğini düşünüyorum" ifadelerini kullandı.

Denizaltı lansmanı, Pekin'in bu ay içerisinde yaptığı "Tayvan'ın bağımsızlık ayrılıkçı güçlerinin küstahlığı ile kararlılıkla mücadele etmek" amacıyla askeri tatbikatlar yaptığını doğrulamasından bir gün sonra gerçekleşti.

Pekin, özellikle son günlerde Tayvan Boğazı'ndaki savaş gemisi varlığını ve adanın etrafındaki hava sahasına askeri jet saldırılarını oldukça artırmaya başladı.

ÇİN'DEN TAYVAN ADASI ÇEVRESİNDE ASKERİ TATBİKAT

Taipei yönetimi, Çin ordusunun ada etrafında donanma sayısını artırdığını ve özellikle son günlerde Fujian'da deniz ve kara tatbikatlarını artırdığını açıkladı.

Çin ise düzenlediği askeri faaliyetlerin Tayvan hükümetinin yaptığı açıklamalar ve izlediği politikalar ile ilgili olduğunu belirtti. Pekin yönetimi, Çin'in doğu kıyısından yaklaşık 160 kilometre (100 mil) uzaklıkta bulunan demokratik adanın kendisine ait olduğunu ve hedeflerine ulaşmak için güç kullanımını sürdüreceğini vurguluyor.

Tayvan hükümeti, son haftalarda Çin ordusunun savaş uçakları, insansız hava araçları, savaş gemileri ve uçak gemisi Shandong dahil olmak üzere birçok askeri faaliyet gerçekleştirdiğini tespit etti. Taipei yönetimine göre, Çin'in doğu kıyılarının adaya en yakın kısmında da kara tatbikatları yapılmaya devam ediyor.

Tayvan İşleri Ofisi sözcüsü Zhu Fenglian, Çin'in son zamanlarda askeri faaliyetleri artırması hakkında sorulan bir soruya şu şekilde cevap verdi:

“Bizim amacımız, Tayvan bağımsızlık ayrılıkçı güçlerinin ve bağımsızlık arayışı eylemlerinin kibir ve küstahlığı ile kararlılıkla mücadele etmektir. Tayvan'ın bağımsızlık provokasyonu sürekli devam ediyor ve Halk Kurtuluş Ordusu'nun ulusal egemenliği ve toprak bütünlüğünü savunma eylemleri de her zaman devam edecek.”

Tayvan hükümeti, ülkelerinin geleceklerine yalnızca ada halkının karar verebileceğini söylüyor ve Pekin ile bu konuda görüşme gerçekleştirmek istediklerini ancak Pekin'in bu konuda görüşmeyi reddettiğini belirtiyor.

Tayvan Savunma Bakanlığı, geçtiğimiz 24 saat içinde adanın hava savunma tanımlama bölgesine giren 16 Çin uçağını tespit ettiğini ve karşılık verdiğini söyleyerek daha fazla Çin askeri faaliyetinin gerçekleşme ihtimali olduğunu açıkladı.

Tayvan, ülkeyi Pekin'in saldırılarına karşı daha iyi savunmak için ordusunu modern bir duruma getirmesi gerektiğini düşünüyor.

Başkentte gerçekleştirilen lansman ile tanıtılan yeni denizaltılar, 1980'lerde inşa edilen iki İkinci Dünya Savaşı dönemi gemisi ve iki Hollanda yapımı denizaltıdan oluşan bir filoyu daha hazır bir duruma getirecek.

İlerleyen dönemde Tayvan'ın bağımsızlık konusunda herhangi bir taviz vermemesi durumunda Çin'in askeri tatbikatları artıracığı ve daha da ileri giderek bir işgal kalkışmasına girişebileceği öngörülüyor.

Tayvan'ın uluslararası destek talep etmesi durumunda ise başta ABD olmak üzere birçok ülkenin desteğe gelebileceği düşünülüyor.

DİPLOMATİK SÖZLÜK

Abluka (Blockade)

Mammad ISMAYILOV

Geniş anlamıyla abluka, bir devletin dış dünya ile olan bağ ve ulaşımının diğer devlet tarafından zor ve kuvvet kullanmak suretiyle kesilmesidir. Deniz ablukasını ise, bir muharip tarafın, düşman kıyılarının bir kısmının veya tamamının, tüm devletlerin gemilerinin ve/veya uçaklarının girişine veya çıkışına kapalı olduğunu ilan etmesi anlamına gelmektedir. Bir başka tanıma göre abluka, savaşan taraflardan birinin diğer tarafa karşı topraklarının belirli bir bölümüne, özellikle de kıyılarına girişi ve çıkışı engellediği bir savaş eylemi olarak ifade edilmektedir. Ablukayla güdülen amaç, düşman tarafın açık denizlere giriş ve çıkışını kesmek ve böylece diğer devletlere olan tüm ticari ilişkilerini engelleyerek savaşın devam ettirebilme kabiliyetini yok etmek veya bunu azaltmaktır.

Abluka örf ve adet hukuku esas alınarak Anglo-ABD Ganimet Mahkemeleri tarafından belirlenen ilkelere dayanılarak geliştirilen bir yaptırım yöntemidir. Ablukaya ilişkin yasal temellerin oluşturulmasında İngiliz hukukçu Stephen Lushington ve Privy Council'in Kırım Savaşı sırasında İngilizler tarafından ele geçirilen bir Danimarka gemisi olan Franciska'ya ilişkin 1854 tarihli kararlarının önemli etkisi olmuştur. Ablukaya ilişkin ilk uluslararası metin ise 16 Nisan 1856 tarihli "Paris Deniz Hukukuna Uyma Deklarasyonu"dur. Adından da anlaşılacağı üzere bu Deklarasyon yalnızca deniz ablukasına ilişkin hükümler içermekteydi. Bu Deklarasyon'un 4.maddesine göre, bir abluhanın bağlayıcı bir niteliğe sahip olabilmesi için etkin bir şekilde uygulanması ve bu etkinliğin abluka uygulanan bölgelere/sahillere erişimi önleyebilecek düzeyde yeterli deniz gücü unsurları tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Görüldüğü üzere bir ablukanın bağlayıcı bir niteliğe sahip olabilmesi için her şeyden önce etkin bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle abluka sadece kâğıt üzerinde kalan bir yaptırım türü olmamalıdır.

26 Şubat 1909 tarihli Londra Deklarasyonu deniz ablukasının oluşumu açısından önemli hükümler içeren bir diğer uluslararası metin olma özelliğini taşımaktadır. Londra Deklarasyonu savaş zamanında açık deniz alanlarının hukuki statüsünü belirleme ve muharip tarafların birbirilerini denizden ablukaya alma hakkı tanıyan ilk uluslararası anlaşma olma özelliği taşımaktadır.

Deklarasyon savaş zamanında bir deniz ablukasını uygulayacak olan devlet ya da deniz gücü tarafından yapılması gerekenleri aşağıdaki şekilde düzenlemiştir.

Bunlar: Deklarasyonun başlangıç tarihi; abluka altındaki kıyı şeriti veya coğrafyanın sınırı; ablukanın derhal tarafsız devletlere duyurulması/yayınlanması. Bu düzenlemeler günümüzde de deniz ablukasına ilişkin uyulması gereken temel kurallar niteliğindedir. Ancak Londra Deklarasyonu yeterli sayıda devlet tarafından onaylanmadığı için uluslararası hukuk kapsamında bağlayıcı bir nitelik kazanmamıştır. Bununla birlikte Deklarasyonda deniz ablukasına ilişkin yer alan hükümler zaman içerisinde uluslararası örf-adet hukuk niteliği kazanarak birçok devlet ve uluslararası kuruluşlar tarafından genel kabul görmüştür.

Deniz ablukasına ilişkin uluslararası hukuktaki en modern düzenlemeler 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nde yer almaktadır. Ancak buradaki düzenlemeler doğrudan deniz ablukasına atıfta bulunmamakta sadece abluka esnasında uygulanacak usullere ilişkin hükümleri insancıl hukuk bağlamında ele almaktadır.

Burada deniz ablukasını ile silahlı çatışma arasında bir bağlantı kurularak, silahlı çatışma devam ederken hastaların, yaralıların, kazazedelerin, sivillerin açlığa mahkûm edilmemesi ve insani yardım girişimleri ve faaliyetlerinin bir savaş yöntemi olarak kullanılmaması ve savaş yöntem ve araçlarının seçilmesinde ölçülülük ilkesine uyulması gerektiği belirtilmiştir.

Örneğin Ek Protokol'ün 70.maddesine göre, muharip tarafları ve sözleşemeye taraf olan herkes her türlü yardım malzemesine, ekipmana ve personele, yardım karşı tarafın sivil halkına gönderiliyor olsa bile, bu yardımın hızlı ve engelsiz bir biçimde geçişine izin vermeli ve geçişi kolaylaştıracak koşulları sağlamalıdır.

Günümüzde ise deniz ablukasına ilişkin en kapsamlı düzenleme 1994 yılında hazırlanan "Denizde Silahlı Çatışmalara Uygulanacak Uluslararası Hukuka İlişkin Son Remo Düzenlemesi"dir. Bu düzenleme kısaca "San Remo" düzenlemesi olarak da adlandırılmaktadır. Düzenleme denizde çıkabilecek ihtilaflar durumunda uygulanacak kuralları ortaya koymaktadır. San Remo düzenlemesi tüm devletlerin mutabık kaldığı bir düzenleme olmasına rağmen uluslararası hukuk bakımından bağlayıcı bir nitelik kazanamamıştır. Bununla birlikte bu düzenlemenin, silahlı çatışmalar sonucunda uygulanacak deniz ablukasının nasıl olması gerektiğini belirten açık düzenlemeler içermesi bakımından son derece önemlidir.

Bu düzenlemeye göre bir ablukanın uluslararası hukuka uygun olabilmesi için her şeyden önce uluslararası topluma ilan edilmesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle tüm muharip taraflar ve diğer devletler, uygulanacak ablukadan haberdar olmalıdırlar. Ayrıca ablukanın ne zaman başlayıp ne zamana kadar uygulanacağı da belirtilmiş olmalıdır. Bunlara ek olarak bir ablukanın hukuka uygun olabilmesi için bunun gerekli, orantılı ve haklı olması gerekmektedir. Yine bu düzenlemeye göre, abluka uygulanırken tarafsız bir biçimde tüm devletlerin gemilerine uygulanmalıdır. Ayrıca, uygulanacak ya da uygulanan abluka, sivil halkın açlıktan ölmesine veya en temel ihtiyaçlarının karşılanmasına engel teşkil etmemelidir.

Bunlara ek olarak, orantılılık ilkesine vurgu yapılarak ablukadan beklenen askeri avantajın sivil halk üzerinde sebebiyet vereceği zararları aşmaması gerektiği de ifade edilmiştir. Ayrıca, uygulanacak olan abluka, abluka altında yaşayan sivil halka yönelik toplu bir cezalandırılmaya dönüşmemelidir, aksi halde abluka meşruiyetini kaybedecektir. Bu husus ayrıca 4. Cenevre Sözleşmesi'nin 33.maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre abluka altında yaşanan sivil halk hiçbir şekilde toplu olarak cezalandırılmayacaktır.

Abluka BM Güvenlik Konseyi tarafından da uygulamaya konulabilmektedir. BM Antlaşması'na göre barışın tehdit edilmesi, bozulması veya bir saldırı fiilinin ger- çekleştirilmesi halinde Güvenlik Konseyi abluka da dâhil diğer zorlayıcı tedbirlere başvurabilecektir.

Yukarıda da ifade edildiği üzere abluka, uluslararası hukuk ve örf-adet kurallarıyla düzenlenmektedir. Uygulama şekli ise tarafsız devletlere önceden uyarı ve adil uygulama esasına göre gerçekleşmektedir. Bununla birlikte abluka ancak etkin hale getirildiği zaman yasal bir statüye sahip olmaktadır. Abluka durumunda ablukadan kaçmaya çalışan gemiler veya uçaklara el konulabilmektedir. Daha sonra ise, muharip devlet tarafından kurulan bir ganimet mahkemesi ele geçirme işlemlerinin yasal olup olmadığına karar vermektedir. Ele geçirilme işlemlerinin yasal olduğu yönünde karar verilmesi halinde araçlar ve araçların içerisindeki mallar kaçak ilan edilerek müsadere edilmektedir.

Ayrıca ablukaya ilişkin örfi hukuka göre muharip taraflardan biri koşulların oluşmasıyla, düşmanın deniz kıyısının tamamını ablukaya alabilir, ancak düşman kıyısının tamamının veya herhangi bir kısmının ablukasının salt ilanı koşullar oluşmadan gerçekleşmişse bu abluka yasal bir etkiden yoksul olacaktır. Bu türden bir abluka ilanı eski dönemlerde yaygın olarak uygulanmaktaydı ve "kağıt abluka" olarak adlandırılıyordu. Bunlara ek olarak bir muharip taraf, düşmanın fiili kontrolü veya işgali altında olmadıkça tarafsız bölgeyi ablukaya alamaz veya düşman topraklarını tarafsız bölgeye erişimi engelleyecek şekilde ablukaya alamayacaktır.

Ablukaya ilişkin örf-adet hukukuna göre bir ablukanın sona erme durumları aşağıdakilerdir:

1) ablukayı gerçekleştiren hükümetin veya ablukadan sorumlu komutanın ablukanın sona erdiğini açıkça ilan etmesi;

2) abluka işleminin etkin bir şekilde sürdürülmesinde aksaklıkların yaşanması ve yavaşlamaların olması;

3) ya da ablukaya alınan yerin abluka eden devlet tarafından işgal edilmesi. Ablukaya ilişkin ilk kuralların geliştiği zamanlarda herhangi bir olayda ya da sevkiyat zamanı o bölgede abluka olduğunun bilinmesine rağmen gerçekleştirilen işlemler ablukanın ihlali olarak değerlendirilmekteydi ve bu ihlalden dolayı gemiye veya kargoya el koyma cezası uygulanmaktaydı.

Yukarıda zikredilen düzenlemeler uluslararası hukuk bağlamından bağlayıcı bir nitelik taşımaları da, uygulamaya bakıldığında örfi uluslararası hukukun ablukayı meşru bir savaş yöntemi olarak kabul ettiğine dair bir çok örnek görmek mümkündür. Örneğin, Birinci Dünya Savaşı'nda Alman limanları Norveç ve İskoçya arasında sürekli dolaşan hücum botları ve mayın tarlalarıyla denizden ablukaya alınmıştır. Diğer bir örnek olarak İkinci Dünya Savaşı'nda müttefik güçleri Alman ve Japon ekonomilerine zarar vermek amacıyla abluka yöntemine başvurmaları gösterilebilir.

Son olarak, günümüzde savaş teknolojisinin hızlı gelişimi neticesinde savaşta kullanılan modern araç ve yöntemlerin varlığı, geçmişte rutin bir uygulama olarak sık sık başvurulan deniz ablukasını neredeyse geçersiz kılmıştır. Ancak, 2006 yılında İsrail'in Lübnan'ın güneyini işgal ederek, Lübnan'a askeri mühimmat girişini engellemek amacıyla Lübnan sahillerinin abluka altında alması ve halen devam eden Gazze Ablukasını, askeri bir strateji olarak ablukaya halen başvurulduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Robert M. BROWNING, "The Union Blockade of the Southern States", Bağlantı Linki:

<https://www.essentialcivilwarcurriculum.com/the-union-blockade-of-the-southern-states.html>

- Marcus W. PRICE, "Ships that Tested the Blockade of the Gulf Ports: 1861- 1856," The American Neptune, Vol. XI, No. 4. ss.262-290.

- Michael G. FRAUNCES, "The International Law of Blockade: New Guiding Principles in Contemporary State Practice", The Yale Law Journal, Vol. 101, No.4 (Jan., 1992), ss.893-918.

CIHANNÄME

"Bir cihan mefkûresi"

www.cihannuma.org

SAYI 3

2023